Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 198 (15821) | 1981 оной августын 28, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

Республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй 1982 оной СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXVI съезд мал ажалые шууд түргөөр хүгжөөхэ, энэ һалбариие габшагай ажалай участок болгохо зорилго хүдөө нютагуудай ажалшадай урда табиһан байна.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын хэды хушэр хүндэ байбашье һаа, республикымнай малшад мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдалые хараа байса дэшэлүүлжэ шадаа һэн.

Олонхи хонишодой бригадануд хони үсхэбэрилхэ ажахынгаа жалые һайн дүнгүүдээр түгэсхөө. Нёдондонойхиһоо 46 мянган хурьган олоор абтажа, хонин бүриһөө хахад килограмм нооһон өгөөр хайшалагдажа, 3,2 килограммда хүрэһэн байна. Тинхэдэ хонишодой 259 бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэ хурьга абажа түлжүүлээ.

Баргажанай районой Карл Маркс-ын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д.Н. Сундуевай ударидадаг хонишодой бригада гайхамшагта илалта туйлаа. Тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 153 хурьга абажа, хонин бүриһөө 6 килограмм нооһо хайшалаа.

Социалис Ажалай Геройнууд Г. Л. Рабдаев, О. Э. Сангадиева, Г.С. Г. Цыремпилова, В. Г. Романова, мүн мэдээжэ хонишод, Хорин совхозой К. М. Танганов, «50 лет Октября» совхозой Н. В. Валиева, Сэлэнгын совхозой В. Е. Шилов, Хурамхаанай совхозой С. Н. Банаева болон бусадай даадаг хонишодой бригадануд абаһан социалис уялганууда горитойгоор үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Эдэнэй амжалта республикын хони үсхэбэрилгэдэ, хонишодой бригада бүхэндэ' ехэ арга боломмжын бии байһаниие гэршэлэн харуулна. Эдэ бүхы амжалта, илалтануд үнэн шударгы ажалаар, хонидоо бэлшээжэ тарга-луулха, хүдэлмэрэш шадамар һайнаар эмхидхэһэнэй, мүн тэжээлээ саг болзортонь бэлэдхэжэ, зүбөөр хэрэглэжэ, хонидоо оролдосотойгоор харууһалһанай ашаар туйлагдаа.

Намар гансашье хонишодой хэһэн ажалай дүнгүүд согсологдодог бэшэ, мүн эгээл харюусалгатай хаһа — хонишодой хүдэлмэрнин ерээдүйн амжалтын эшэ үндэһэн табигдадаг. Хонишодой бригада бүхэнэй намартаа һүрэгөө бэлшээн таргалуулжа, эхэ хонидоо үрэжүүлхэ хүдэлмэрээ уратшатайгаар, эрхим шанартайгаар эмхидхэһэнһээ, тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ, үбэлжэлгэдэ байра байдалаа, зэр зэмсэгүүдээ сүм бэлдэһэнһээ ерэхэ үбэлжэлгэнь дулдыдажа, түл ямараар, хэр олоор абалгань шидхэгдэхэ байна. Тодорхойлбол, 1982 ондо хурьга түлжүүлхэ, нооһо, хониной мяха абаха зорилгын ямараар бэелүүлэгдэхэнь эндэ харагдаха ха юм.

Мүнөө олохон ажахынуудай бодото байлалые зэргэсүүлэн харахада, малай ерэхэ үбэлжэлгэ баһал хүшэр байхаар хүлеэгдэнэ. Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд урда мэтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллаха болоно.

Республикын зүблөөндэ сугларжа, хонишодой шэнэ жэлэй зорилгонуудые, арга боломжонуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, бидэнэр, хонишод, 1982 ондо хони үсхэбэрилгэдэ бүри ехэ дүнгүүдые туйлахын түлөө тэмсэхээр шиндэжэ, нимэ социалис уялганууде баталан абабабди.

— Ерэхэ үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэжэ, тэрэнэзэ эмхитэйгээр үнгэргэхэбди. Сентябрь һараһаа хожомдуулангүй бүхы эхэ хонидоо һайнаар хүшэлүүлэн таргалуулжа, үрэжүүлгынгээ хүдэлмэрие богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргөөд, 700 мянгаһаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэбди. Энэ шухала хэрэгтэмнай үүлтэртэ малай станциин бүхы звенонуудай, тэдэнэй мэргэжэлтэдэй тодорхой һайнаар хүдэлмэрилжэ, хусануудай һайн шанартай үрэнэ саг болзортонь асаржа үгэхэ байһанда найданабди. Тэрэшэлэн бидэ хурьган бүхэнэй шэгнүүрые 20—24 килограммда хүргэжэ, эхэһээнь һалгааха. мүн нооһо үйлэдбэрилгээ 5735 тоннодо, хониной мяха абалгаяа 20 мянган тоннодо хүргэхэ зорилго хараалнабди.

Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой Цырен-Ханда Цыреновна Дамшаевагай ударидадаг хонишодой «комсомол-залуушуулай бригада 1982 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 4,6 килограмм нооһо хайшалжа, хурьган бүхэнөө 22 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгааха уялга абанхай. Сэлэнгын совхозой А. М. Акуловай даадат хонишодой бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга абажа, хонин бүхэнһөө 3,9 килограмм нооһо хайшалха зорилготой. Тинхэдэ Улаан-Удын районой «Заветы Ильича» совхозой Д. Ч. Бандаевай хонишодой бригада 1982 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалха, мүн хурьган бүхэнөө 23 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгааха уялга абаа.

Бидэ, хонишод, үбһэ, набшаһата тэжээл, халаахай, шэлбүүһэ бэлэдхэлгэдэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсахабди. Энээндэ колхоз, совхозуудай хонишодой бүхы бригадануудые үринабди. Ушарынь хадаа энэмнай бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ манай оруулһан горитой хубита болохо ха юм. Ноябриин эхинһээ хожомдонгүй бүхы байраяа, зэр зэмсэгүүдээ, хобоо хобтонуудаа заһабарилжа, тэжээлэйнгээ хорёонуудые тухеэржэ, тэжээлээ эдюулхынгээ урда тээ хэршэжэ, холижо бэлдэхэ, мүн бүлеэн үһаар ундалуулха хүдэлмэрее эмхидхэхэбди. Намарай һарануудта хонидоо бэлшээн таргалуулжа, үбэлдөө һайнаар харууһалһанай, мүн тэжээлэй шанартажуулан бэлдэжэ, зүбөөр эдюулһэнэйнгээ ашаар хонидто тэжээл болгодон үттэхэ орооһо болон таряа талханай зүйлэй гарташые бага болгохобди.

Үбшэн, бэеэр һуна хонидто онсо анхарал хандуулагдаха. Нимэ хонидто һайн харууһа, эдеэлүүлгэ хангахабди. Ажахы бүхэндэ эмшэлгын-профилактическа пунктнууд эмхидхэгдэхэ юм.

Хаа-хаанагүй хонидоо 2—3 дахин бүлеэн үһаар ундалуулжа, нэмэлтэ минеральна тэжээлээр хангахаһаа гадна, хэрэгтэй ветеринарно-профилактическа хэмжээнүудые саг дарыдань үнгэргэжэ, хони, хурьгадаа үхэл гарзагүйгөөр харууһалхабди.

Хони үсхэбэрилгын шанарые горитойгоор дээшэлүүлхын түлөө оролдохобди. Республика дотор хонин бүхэнһөө нооһо хайшалалгые дунда эзргээр 3,3 килограммда хүргэхэбди. Ажахы бүхэндэ түсгаар түхеэрэтдэнэн шахан таргалуулгын байранануудта хурьгадые, мүн хонидые шахан таргалуулха хүдэлмэрии эмхидхэгдэхэ. Үүсэлдэхэ хонидойнгоо шэгнүүрые 37—40 килограммда хүргэхэбди.

Хонишодой хүдэлмэриин амжалта диилэнхидээ хонишодой бригадануудай эбтэй, эмхитэй ажалһаа сэхэ дулдыдана. Бүхы хонишодой хамтын ажалай дүнгүүдэй нилээд һайн байхын тула бидэ ажалай, үйлэдбэриин болон технологическа журамые наринаар сахихые оролдохобди. Тиихэдэ хонин ажалда үнгэргэгдэһэн ажахын бүхы хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хонишодой бригадануудай хоорондо харилсаанай туһаламжа байгуулга дэмжэхэбди.

Хүдэлмэриин болон амарха эрхэ байдалай зохидоор байгуулагдаһан газарта ажал хэрэгэй хэзээ. дэшье урагшатай байдагыень бультa мэдэнэбди. Тиимэһээ үбэлжөөндэхи байрануудаа саг болзортонь бэлдэжэ, түлишэ түхай һаналаа табижа, малшадые хүдалдаа наймаанай, ажаһуудалай, медицинын, соёлой талаар хангаха хүдэлмэреэ һайнаар ябуулжа, хонишодые дэмжэжэ, мэргэжэлтын зүбшэл зааварыар туһалхаһаа гадна, хонишодой бригадануудай дунда түрүүдүй дүршэл үргэнөөр халан абалгые эмхидхэхэ гээшэ онсо тэмдэглэгдэнэ. Бидэ эдэ бүгэдые бэелүүлхэдээ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, шефскэ туһаламжа үзүүлдэг коллективүүд, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг хүдэлмэрилэгшэд, партийна, профсоюзай, комсомолой органнзацинууд туһа хүргэхэ аабза гэжэ найданабди.

1982 ондо хонин ажалай ашаг шэмые эгээл ехээр дээшэлүүлхэ зорилгоор социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб болон даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэжэ, үлүүлэн бэелүүлжэ, республикын мал ажалые саашадань хүгжөөлгэдэ габшагай ажалаараа өөрынгөө бодото хубитые орууллхыень бүхы хонишодые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бидэнэр уряалнабди.

1981 оной августын 21-дэ республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ баталагдан абтаа.

ҮДЭР БҮХЭНИИЕ ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР ТҮГЭСХЭХЭ

ХОНИШОНОЙ ЗВЕНОДО

— Зай, иигээд, морин косилкаар үбһэ сабшадаг звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ табан хоног соо илажа гараһан Түмэн Тушиновай звено ошоё. Энэмнай совхозоймнай түрүү хонишодой нэгэн юм. Жэл бүри өөрөө звено эмхидхэжэ, үбһэзэ абадаг заншалтай. Энэ жэлдэ хоёр отарын үбһэ бэлэдхэжэ һайнхай —гээд, Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Анатолий Дашиевич Балданов хэлэбэ.

Уданшьегүй Хэжэнгын голые үгсэн гүйлгэлдэбэбди. Харгын урда талаарногоого хиргуулжа, халзан болоһон нуга дээрэ эндэ тэндэ һуринүүд харагдана. Бүри тэр саана трактор, машинануудай таһалгаяагүй иишэ тиишээ һундэлхэ, мүн нэгэ томо һуриин бодожо байхань харагдаба.

— Харагты, хорёо соогоо һуринүүдээ жэрылгэжэрхёөд байна. Хонидтоо өөһэдөө үбһэ бэлэдхэдэг хонишод лэ ёһотойл хонишод гээшэ. Юрэдөөл, энэ нухэрнай үбэлжэлгэеэ муу бэшээр үнгэргэхэ һайн үндэһэ һуури табяа гэхэлэ болохо, — гээд, Анатолий Дашиевич һуринүүд тээшэ заана.

Түмэн Тугутович Тушинов хониндо ороһоор долоон жэл боложо байнхай. Энэ үе соо нилээд дүй дүршэлтэй боложо, олон юумэ ойлгоһон, мэдэһэн ааб даа. Баг наһанһаа хойшо гэртэхинэрээ мал харууһалһан юм. Тиимэһээл хонишоной мэргэжэл шэлэһэниинь гайхалгүй.

— Юрэдөөл, эжым хонишон байжа, бишье хонишон боложо шадахаб гээд һанагша бэлэйб. Теэд үнэн дээрээ хонидые даажа абаад байхадам, гайтайл һэн. Үшөөл огон юумэ мэдэхэгүй байшооб. Дүршэл, шадабари миин олдодоггүй даа. Олон жэлдэ хүдэлхэ хэрэгтэй —гээд, Түмэн Тугутович манда хөөрөө һэн.

Даажа абаһан ажалдаа харюусалга өхэтэйгээр хандадаг тула тэрэ жэл бүри һайн үрэ дүн түйладаг байна бшуу. Түрүү хонишон үбһэ бэлэдхэхэ гээшые шухалын шухалада тооложо, жэл бүри өөрөө звено толгойлжо, үбһэзэ абадаг юм. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ хэзээхэн үбһэ асаржа үгэшэ ааб гэжэ хүлеэжэ һуултагүй, хорёо соогоо өөрөө бардам хүрэхэ үбһэтэй байхада, хэды һайн, досоо тэнюун байха гээшэб!

Энэшье жэл Түмэн Тугутович урда мэтэ үбһэзэ өөртөө абахаһаа гадна, хүршэ һуудаг хонишондо туһалалсаха уялгатай юм. Тус звено 15 хүнһөө бүридэнхэй. Хоёр морин косилкаарногоого унагаана. Диилэнхэ ажалаа гараараа хэдэг. Мүнөө бүхыдөө хори гаран һуритэй болонхой. Тэдэнэйнь олонхинь хорёо соо оруулагданхай.

Тус звено бүхыдөө 1100 центнер һайн шанартай үбһэ нөөсэлхэ түсэбтэй юм. Тэрэзнээ дүүргэхэ арга боломжотойшье. Гадна үшөө найман тонно модоной набша намаа суглуулжа хатаагаа. Тиихэдэ халаахай, ая ганга суглуулагдаа.

М. САНДАНОВ.

Хэжэнгын район.

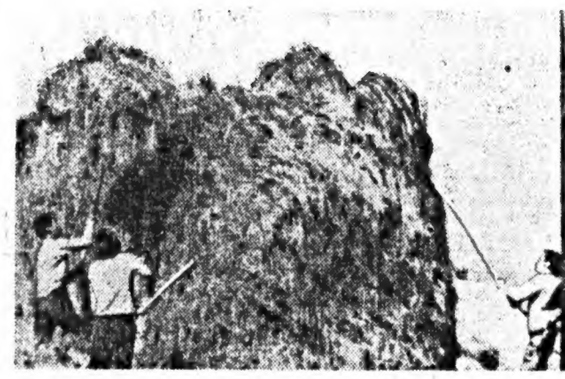

БҮГЭДӨӨРӨӨ ХАБААДАНА

Гааргын совхоздо нинтын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ 17 звено хүдэлнэ.

Һуулэй долоон хоногой дүнгөөр М. Абдулинай хүтэлбэрилдэг онньожоруулагдамал звено 1187 центнер үбһэ сомо, совхоз соогоо нэгэдэхи һуурида гараба.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ нютагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Тодорхойлбол, районой «Сельхозхимия» нэгэдэл 665 центнер үбһэ сомоо. Тиихэдэ «Химлесхозой» участогайхид 93 центнер, нютагай больница 98 центнер, сомоной Совет 155 центнер үбһэ сомоо, ажахыдаа тушааба.

М. ГАРМАЕВА.
Хурамхаанай районой Гааргын совхозой экономист.

ҮХИБҮҮДЭЙШЬЕ ТУҺАЛАМЖА ҮРЭТЭЙ

Ногоон далайн хоншуугаар хангалтан долгилхые, бултайжа байһан наранай туяада баясан, дууша шубуудай жэргэхые хүбүүд, басагад үнинэй хүлеэһэн юм. Энэ нажарай үедэ һурагшад нюргандаа рюкзагуудые үргэлөөд, аяншалгада гарадаг, харин олонхинь зундаа түрэл колхозойнгоо нуга сабшаланнууд дээрэ ажаллахаяа үлэдэг.

Мүнөө жэл Толгойн дунда һургуулийн ахамад классай 187 һурагша «Восточные Саяны» колхозой үбһэшэдэй 27 звенодо таран, тэжээл бэлэдхэлдэ хабаадаа.

Шара-Добуунда хүдэлдэг звеное багша М. Б. Коняков хүтэлбэрилжэ, богонихон болзор соо 450 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхээ. Тиихэдэ Ойбойдо хүдэлдэг барилдааша спортсменүүдэй звеное районой спортивна һургуулийн тренер С-Д. С. Зудаев даажа абаад, мүн лэ бүхы хүсэеэ гаргажа, 500-гаад центнер үбһэ хурьагаа. Жэлһээ жэлдэ манай һурагшадай хүсөөр арбаад мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэдэг гээшэ.

Үйлэдбэриин бригада 1300 центнер үбһэ бэлэдхэхэбди гэһэн уялга абаад, Халбантан гэжэ нютагай сабшалан дээрэ август һарын нэгэнһээ эршэтэйгээр ажаллана.

Эртэ үглөө. 5 — 9-дэхи классуудай һурагшад үни бодонхой. Түргөөр эдеэлээд, тэдэнэр хүхюун, дуратайгаар сабшалан тээшэ ошоно. Удаань хажуурнуудай шурдшурд гэхэ абяан холо саана хүрэтэр соностожо, хүбүүд, басагад хойно хойноһоо мүр абажа, сабшажа эхилнэ.

— Эдэмнай бэрхээр сабшажа һураал даа, — гэжэ звеное даагша И. Д. Молонов омогорхоно. Хүмүүжүүлэгшэ Н. Н. Цырен-Дашиева 4-дэхи жэлээ жэшээ харуулан ажаллана. Үхибүүдэйнгээ түргөөр сабшажа һураһанда, һанаа дүүрэн ябана ха юм. Наран улам дээшээ хөөрэнэ. Урид сабшаһан ногоон хатаба. Һүри сомохо газарта техникэ хүсэдөөр хэрэглэгдэхэ аргагүй юм. Тэдэнэр үбһэеэ ехэнхидээ өөһэдөө гараараа тармана, һүрилнэ.

...Саяан хадын саана наранай хөөрэжэ, тэнгэриин хаягай улайхада, һурагшад амархаяа ошоно. Хүхюун шууяан, энеэлдээн... Харин үглөөдэрынь тэдэние дахин ажал хүлеэнэ. Богонихон болзор соо үйлэдбэриин бригадын гэшүүд Халбантан гэжэ газарта 714 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэбэ. Звенодонь—22 хүн юм. Һурагшад Саян Лыгденов, Намсарай Молонов, Галдан Бурлов, Эрдэни Армаев, Эрдэни Занданов, Эдик Таряшинов, Дарима Булгутова болон бусад эрхимээр хүдэлнэ. Тэндэ модошо дархан И. Д. Молонов звеньевойгоор, Ц. Б. Бузаев тэрэнэй орлогшоор ажаллаа. Гадна энэ звенодо трактористнууд Д. С. Харнохоев, аха дүү Сергей, Алексей Пантелеевүүд, Анатолий Таряшинов, студентнүүд Сэсэг Хандирова, Марина Ханхаева. Света Халбазыкова, Жаргалма Балтарова гэгшэд һайнаар ажаллана.

Улаан-Удын багшанарай институтай гурбадахи курс дүүргэһэн Алла Молонова яһала һайнаар үбһэшэдые эдеэлүүлнэ.

Би өөрөө үйлэдбэриин бригадые хүтэлбэрилэгшэ һэн туладаа, орон доторой болон уласхоорондыншье байдалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэб.

Б. БИРБАЕВ.
Түнхэнэй районой Толгойн дунда һургуулийн үйлэдбэриин бригадые хүтэлбэрилэгшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Һүри бодожо байна. 2. Һурагшад гараар сабшана.
Авторай фотонууд.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй

УКАЗЊАА

ТУСХАЙ ДУНДА ЊУРГУУЛИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ЊУРГУУЛИЙН ГАБЬЯАТА БАГША» ГЭЊЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай ажахыда түгэс бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө «РСФСР-эй Һургуулийн габьяата багша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Баднева Павлина Сергеевнада — Улаан-Удын хэлхеэ болбооной электротехникумэй багша. Буряадай АССР.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва.
1981 оной августын 26.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Түбэй газетэнүүдэй, журналнуудай, хэблэлнүүдэй, мэдээсэлэй агентствэнүүдэй, телевиденнин болон радио-дамжуулгын, үзэл сурвалай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилгшэдэй зүблөөн КПСС-эй ЦК-да болобо. Партийн XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арадай ажахыда алмалта арьбалалта туйлаха ба гамтай химгатай байха тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй заабаринуудые, «Түүхэй эд, түлишын-элшэ хүсэнэй ба бусад материальна нөөсэнүүдые алмаха ба бодомжотой зүбөөр гаргашалха талаар хүдэлмэри шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэлгэтэй холбоотой асуудалнуудаар олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг ба суртал бодол нэбтэрүүлдэг хэрэгсэлнүүдэй шиидхэхэ зорилгонууд хаража үзэгдөө.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих элидхэл хэ. Зүблөөнэй хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин хабаадаа.

Промышленностьда, хүдөө ажахыда, транспортда, барилгада, үйлэдбэридэ хабаагүй һалбаринуудта бүхы талын алмалта, арьбалалта туйлахын түлөө ажалшадай хүдэлөөн бүхы орон дотор дэлгэрээ гээд тэмдэглэгдээ.

Нөөсэнүүдые бүри хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ талаар олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг ба суртал бодол нэбтэрүүлдэг хэрэгсэлнүүдэй хүсэлэл оролдолгын үрэ дүнгые горитойгоор дээшэлүүлхэ шухала гээд онсолон тэмдэглэгдэдэ. Түүхэй эд, материалнуудые, түлишэ, элшэ хүсэ алмаха талаар түрүү коллективүүдэй һайн дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр, ёһотоор дэлгэрүүлхэ; үйлэдбэриин нөөсэнүүдые үсэдөөр элирүүлэн хэрэглэхэ, эзэн бусаар хандадаг, гам хайрагүйгөөр, үридэг баримтануудые саг дары шангаар элиилэн шүүмжэлхэ, арадай зөөридэ гамтайгаар хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ хэблэлэй гол зорилго болоно.

ШАДАХА ЗЭРГЭЭРЭЭ ХАБААДАНА

Сутайн совхозой (Мухар-Шэбэр) нуга сабшалангай үргасань байгша ондо ехэл бирагүй. Энэ жэлэй бэрхэтэй байдалые манай ажахыншид зүбөөр ойлгожо, бултандаа нэгэ хүн мэтээр тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ шармайна. Эндэ бүлын звенонуудай оторроо ажаллана. Жишээлбэл, совхозой үүсэршэн Д. Д. Зурбанов гэр бүлөөрөө 50 центнер һайн шанартай үбһэ, соможо тушаагаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ гэрэй ээзэн эхэнэрнүүд олоороо ажаллана. Жишээлбэл, совхозой үүсэршэн Д. Д. Зурбанов гэр бүлөөрөө 50 центнер һайн шанартай үбһэ, соможо тушаагаа.

И. КАЗАНЦЕВА.
Сутайн совхозой ахамад агроном.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭ АРГАТАЙБДИ

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

Түрэл Коммунис партиингаа түүхэтэ XXVI съездын табиһан эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ шадаал һаа ехэ хубита оруулха гэһэн нэгэ эрмэлзэлтэйгээр манай совхозой ажалшад, малшад худэлжэ байна.

Ажахымнай арбан нэгэдэхи табан жилдэ, тэрэ тоодо 1981 ондо мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар дэшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, республикынгаа худеегэй бүхы ажалшадые мүрысеендэ оролсохыень уряалһан, ехэхэн харюусалгатай хэрэгые үүсхэһэн гээшэ.

Түбхын түрүүн совхозойхид үнгэрэгшэ табан жилдэ туйлаһан зарим тэды үрэ дүнгүүдтээ үндэнэлжэ, урагшаа үшее алхам хэхэ, доторойнгоо бүхы арга боломжонуудые улам һайнаар элсүүлхэ зорилготойгоор иимэ ехэ хэрэг бэедээ даажа абаһан байна.

Энээн тушаа хэдэн тоо, баримтануудые дурдалтай гэжэ һанагдана. Арбадахи табан жилдэ совхоз гүрэндэ 32,1 мянган центнер мяха худалдажа, түсэбее үлүүлэн дүүргээ һэн. Мүн 62,4 мянган центнер һу худалдаха аад, тэрэнээ 71,5 мянган центнертэ хүргэһэн байгаа. Түсэбһее гадуур нооһоншье горитой тушаагдаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, иланГаяа һүүлэй хэдэн жилдэ гэн гасуур боложо, мал ажалда бага бэшэ бэрхэшээл тохёолдуулаа гээшэ. Тиигэбшье һаань, нэгэдэхеэр, манай ажалшад, малшад еөһэдынгее эдэбхитэй, эмхи гуримтай, эрэшэмтэй шанга ажалаараа эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа, амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэхэ үндэһэн бии. Хоёрдохёор, эдэ жилнүүдтэ малай фермэ, гүүртэ, отарануудта үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулха, ажалай культура, гурим журам дээшэлүүлхэ, тэрэнһээ уламжалан, бүхы адууһа малай харууһа, тэжээлые зүбеер эмхидхэхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаа.

Энэ хэлээшээ батадхахын тула үбэлжэлгын үедэ үхэрнүүд, хонид хайшан гэжэ харууһалгдааб, эдеэлүүлэгдээб, тэрэнэйнь ашаг үрэ ямар байгааб гэжэ хэлэжэ болоно.

Ажахын адууһа мал үбһэ тэжээлээр гүйсэд һайнаар хангагдаһан байгаа гэхын аргагүй. Гэбэшье бии байһан тэжээлые айхабтар наринаар бүридхеед, тэрэнээ һайнаар буйлуулжа, шанаржуулжа малдаа эдюулээбди. Тусхайлбал, һаалиин фермэ бүхэндэ тэжээлэй цех таһалгаргүй худэлгэгдее. Тиигэжэ бүхы үбһэ, һолоомо, талха тарганай эүйл түрүүн хуу хэршэгдээд, үйрүүлэгдээд, эһээгдэжэ, халуун уһанда худхагдажа, үнеэдтэ эдюулэгдэдэг байгаа. Удаань зунай бэлшээриин үедэ һаалиин мал удэр һүнигүй адуулагдаа. Мүн нэмэлтэ тэжээл, талха тарганаар бурдуур хэгдэжэ эдюулэгдээ. Зарим фермэнүүднай бэлшээриин ногооной гандахада, үнеэдтээ могоо сабшажа үгэһэн байха.

Эдэ бүгэдын ашаар лэ совхоз гүрэндэ һу худалдаха байгша оной хахад жилэй түсэбые 158 процент дүүргэһэн юм. Мүнее нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада 30 процентээр ехэ һүн абтана. Тэрэшэлэн үнгэрһэн жилэйхидэ орходоо зуун үнеэн бүриһее һураггүй олон тугал түлжүүлэгдэнэ. Жилэй эхинһээ хойшо ажахыда үнеэн бүриһее дунда эзргээр 1250 гаран килограмм һүн һаагдаа.

Зүүн Торийн, Хүндэлэн-Номтын фермэнүүд үнеэн бүриһее тус тустаа 1325 — 1431 килограмм һу һаажа, бүхы район соогоо социалис мүрысеендэ эрхимлэжэ ябана. Жилэй эургаан һарын дүнгээр бүхы 48 һаалишадаймнай эгээл тэн хахадынь үнеэн бүриһее 1000 килограммһаа дээшэ һу һаагаад байһан юм. Харин долоон һарын дүн гаргахада манай түрүү һаалишад М. Д. Жамбалдоржиева, М. Г. Тучинова, Ц-Б. Ц. Ринчинова, Ц. Ц. Цыденова, Д-Ц. Гендунова, А. Б. Найданова гэгшэд тус тустаа үнеэн бүриингее һаамые 1650—1910 килограммай хилэдэ хүргее.

Хэрбээ нёдондо оройдоол найман һаалишаднай 2 мянган килограммай дабаа галаһан һаань, байгша ондо адагынь 16—17 хүн үнеэн бүриһее 2000 килограммһаа бага бэшэ һу һааха аргатай.

Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жилэй түсэб 136 процент дүүргэгдээ. Эндэ шахамал үхэрнүүдые харууһалгдаг малшадай оролдосото ажалай хубита ехэ. Тусхайлбал, манай түрүү үхэршэн Чимит Ширдармаевич Самбуев Санжа-Ханда нүхэртээ 200 гаран эрэ хашарагуудые шахан таргалуулжа, тус бүриинь 350 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта ябуулаа. Хабаршаг тээ эдэнэр үшее 220 үхэр тушаажа абаад, һайнаар адуулжа, май һарада үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 700 граммаар нэмээһэн һаа, июнь, июльдэ 1029—1150 грамм хүрэтэр нэмээжэ шадаа.

Үбһэ тэжээлэй тиимэ элбэг бэшэ, мүн хабартаа, зундаа сагай уларилай гандуу байһан эрхэ байдалда бүхы хонишод шэн зоригтойгоор ажаллаа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Имагтал хонидоо зүбеер адуулжа, һайнаар харууһалжа, байра байдалыень жэншэдгүйгээр дулаалһанай ашаар олонхи хонишоднай хурьга олоор абаа, нооһоехээр хайшалаа. Жэшээлхэдэ, эхэ хонидые харууһалдаг 17 бригадын зургааниинь зуун эхэ хонин бүриһее 100—110 хүрэтэр хурьга түлжүүлэһэн байна. Тиигэжэ ажахын эмхидхэгдэһэнһээ хойшо түрүүшынхеэ совхоздо зуун эхэ хонин бүриһее 95 хурьган абтаба. Дүршэл ехэтэй хонишон Долгор Лубсановна Бадмаевагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид зуун эхэ хонин бүриһее 110 хурьга томо болгожо, социалис мүрысеендэ эрхимлэжэ гараа. Ахалагша хонишод И. Е. Терехов, Д. Т. Цыренов зуун эхэ хонин бүриһее 105—107 хурьга түлжүүлэһэн байна. Жэжэ хурьгад, түлгэнүүдые харууһалдаг хонишод И. Борисов, Д. Тугутов, Ц. Бадмаев, Х. Балтатарова, Б. Ванкеев гэгшэд баһал һүрэгее үхэл гарзагүйгээр ондо оруулаа.

Байгша ондо хурьгадаа эхэнүүдһээнь эртэ һалгаажа, һайн харууһанда табиха, мүн хонидой нооһо хайшалалгые богони болзорто, шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табяабди. Дүршэлтэй, оролдосотой бэрхэ хүнүүдтэ хурьгадые дэалгажа, 11 шэнэ отара эмхидхэбди. Зунай бэлшээриин үедэ хурьгадые шадаал һаа түргэн томо болгохо, таргалуулха, зарим томо эрэ хурьгадые энэ жилдэ мяханда тушааха зорилго табинабди.

Энэ жилдэ томодхогдоһон хайшалалгын нэгэ пунктда, үшее нэгэ нүүдэл багахан пунктда хонидой нооһон аб таа. Хайшалагшадаар имагтал механизаторнууд, дархашуул, гэрэй эзэн ,эхэнэрнүүд — диилэнхидээ дүршэлтэй хүнүүд хүдэлее. Тиигэжэ түбэй пунктда худэлмэриин 15 удэр соо 15,6 мянган хонидой нооһон абтаа. Нүүдэл пунктмнай 5200 хонидые хайшаһан байна. Бүхыдее 606 центнер сагаан алтан абтаа гэхэ гү, али түсэбнай 20 центнерээр үлүүлэгдээ. Шадамар бэрхэ хайшалагша М. Чердонова 713 хонидой нооһо абажа, 20,3 центнер нооһо тушаагаа.

Үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, хонидоо тобир тарганаар ондо оруулдаг хонишод Б. Ванкеев, С. Федотов, И. Колодин гэгшэдэй харууһалдаг хонидой тус бүриһеень 3,4—3,6 килограмм шахуу нооһон хиргагдаа юм.

Хонин ажалдамнай диилэнхидээ еерынгее урдахи худэлмэриие арбан хургандаал мэдэхэ, үнэн шударгы, найдамтай хүнүүд худэлнэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Һүүлэй гурбан жилдэ ажахыдамнай эхэ хонидые харууһалдаг хүнүүд соо́ноо нэгэниньшье һэлгээгүй. Эндэ үшее нэгэ юу тэмдэглэлтэйб гэхэдэ, байгша ондо бидэ түбэй цехтэ хэмэл аргаар һүн тэжээл буйлуулжа, жэжэ түлгэнүүдтэ, хурьгадта уулгаабди. Сүүдхэ бүхэндэ 35—40 тонно тиимэ шэмэтэй хэмэл һүн тэжээл буйлуулгдаад, отарануудта эеегдэдэг һэн.

Адууһа малай тоо толгойе саашадань үшее олошоруулха, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхын тула үхэрнүүд, хонидые үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Жэшээнь, совхоз энэ табан жилэй эсэстэ үхэрнүүдэйнгээ тоое 4,4 мянганда, үнеэдые — 1.600, хонин һүрэгее — 20,5 мянганда хүргэхэ зорилготой. Тиимэһээ бүхы малаа олон янзын, шэмэтэй тэжээлээр хүсэд хангаха хэрэгтэ хамаг хүсэеэ зорюулнабди. Совхоз бүхыдее 2.500 гектар сабшалантай. Тэрэниие һайнаар үтэгжүүлээд, уһалаад, ургасыень гээлтэгүйгээр абаал, һала ехэ үбһэн хуряагдадаг юм. Нёдондо еөһэдымнай газар дээрэһээ 24 мянган центнер үбһэн абтаа һэн. Байгша ондо сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тула тэндээ 5 мянган тонно шэбхэ, 300 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа бэлэйбди. Һубаг ханаабаар, бүлүүр станцинуудаар 1500 гектар сабшалан зундаа һайса уһалаабди. Манай үнинэй луговодууд Жамбал Урбанеев, Пётр Синицын, Владимир Федотов гэгшэд еөһэд еөһэдынгее сабшалан дээрэ ехэ юумэ хээ. Гол сабшалымнай Дээдэ-Торидо оршодог юм. Тэндэ арбаад жэжэ звено ажаллана. Энээнһээ гадна, һаалишад, мал адуулагшад, хонишод, пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, һүргуулиин үхибүүд үбһэ хуряалгада хабаадалсана. Тэдэнэр сабшахада хүшэр ой модон соогуур, болдог дошо, уһа намаг газарта үбһэ сабшанад. Даб дээрэ түрүүшын 500 гектарай ногоон сабшагдаад, 1000 центнер үбһэн һүрилэгдее. Мүн 500 тонно сенаж дерагдаа. 300 тонно витаминтай ногооной гурил татаха түсэбтэй аад, тэрэнээйнгээ хахадыень татажа, складта хадагалаабди. Бүхыдее 61 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ аад, тэрэнээ 190 тоннодо хүргеебди.

Дээрэ хэлэгдэгшэ тоо, баримтануу тушаа тобшолол хэхэдэ, иимэ. Совхозой ажалшад, малшад, хүн зомнай тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа, мүнеедэр — үсэгэлдэрэйхинее, үглеедэр — мүнеедэрэйхинее һайнаар худэлхэ гэһэн уряа лозунгые удэр бүриингее ажалда хүтэлбэри болгон худэлнэ.

С. ФИЛИППОВ,
Зэдын районой Оёорой совхозой директор.

КПСС-эй XXVI съездын худэлмэри тухай стенографическа тоосоон

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын худэлмэри тухай стенографическа тоосооной гурбадахи ботин хэблэгдэн гараба. Партийна съездын делегадуудай хэлэһэн үгэнүүдэй текстнүүд, партийна организацинуудта харинн гүрэнүүдэй айлшадай хэлэһэн амаршалгын үгэнүүд, партиин ветерануудай, харинн гүрэнүүдэй партинууд болон эмхинүүдэй зүгһее ерэһэн амаршалганууд тэрээн дотор толилогдонхой.

Съездын делегадуудай список номдо оруулагдаа.

Политическэ литературын хэблэлээр ном гаргагдаа.

(ТАСС).

ТҮСЭБ—ХУУЛИ. ХУУЛИ БЭЕЛҮҮЛХЭ ХЭРЭГТЭ

Сагай ошохонь улам түргэдэнэ. Арбадахи табан жилэй түрүүшын жилэй долоон һара үнгэршэбэ ха юм. Орон доторнайшье, мүн манай Буряад ороной нютаг нугануудта шэнэ табан жилэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхын түлөө шанге тэмсэл улам үргэдэнэ. Үргэн дэлисэтэй социалис мүрысеенэй манлайда манай худэлмэришэн анги жагсаһан зандаа. Тэдэ Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадал бэхижүүлхын, промышленна продукци улам ехээр, һайн шанартайгаар, саг болзор соонь үйлэдбэрилэн гаргахын тула бүхы мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлее элсүүлэн ажаллана. Манайшье республика дотор мүн лэ иимэ байдалтай.

Эмхи гуримтайгаар, ажалша хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэл улам бадаруулан худэлһэн промышленна предприятинууд амжалтануудые туйлахал ёһоороо туйлана бшуу. Иимэ түрүүшүүл манда олон. Долоон һарын худэлмэриин дүнгүүдээр, «Бурятэнерго» гэжэ районно управлени, Галуута-Нуурай шахта, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, Ципиканай прииск, «Татарский ключ» гэжэ карьер, Тимлюйн цементын завод, локомотив-вагон заһаһарилгын завод — бултадаа союзна мэдэлэй предприятинууд — продукци худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Республиканска (РСФСР) мэдэлэй промышленность бүхы дээрээ продукци худалдаха түсэбее энэ хугасаа соо 100,3 процент дүүргэбэ. Эдэ промышленна предприятинуудай дундаһаа илангаяа нарин сэмбын комбинат, «Бурводстройн» комбинат, «Бурмясопром», һүнэй промышленностиин, кондитерска фабриканууудай нэгэдэлнүүд, республиканска типографи болон бусад амжалта түгэс ажалаараа илгаран гараа.

Манай республикын мэдэлэй промышленность соо́ноо Нютагай промышленностиин министерство, «Бурятстройматериалы» нэгэдэл долоон һарынгаа түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Түрүүшүүлэй дундаһаа Түнхэнэй, Үнэгэтэйн үрэ жэмэс болон овощой заводууд, Баргажанай эдеэ хоолой комбинат, Сэлэнгын, Хяагтын хилээмэнэй заводууд, Дээдэ-Удын леспромхоз, Никольскийн промкомбинат болон бусадые нэрлэжэ боломоор.

Долоон һарын түсэбһее гадуур 12 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 43 мянган тонно нүүрһэн, 64 электродвигатель, автомобиль дээрэ тодхогдоһон 4 кран, 2,1 мянган тонно цемент, 1,1 миллион хэнэг асбоцементнэ плита, 4 мянган дүрбэлжэн метр нооһон буд, 4 мянган паар валенка болон бусад продукци гаргагдаа.

Улаан-Удэ, Гусиноозерск хотонуудай, Захаа-минай, Баргажанай, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй районуудай промышленность долоон һарынгаа түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Гэхэтэй хамта бүхыдее республикамнай промышленна продукци худалдаха түсэбее үнгэрһэн энэ үе соо дүүргэжэ шадаагүй, оройдоол 99,3 процент болоһон байна. Юуб гэхэдэ, промышленна үйлэдбэриин диилэнхи хубие ээлдэг, союзна мэдэлэй олохон предприятинууд түсэбее дүүргэжэ шадаагүй бшуу. Түсэбэй дүүргэлтэ 8,2 процент болоһон байна. Мүн манай республикын мэдэлэй нилээд олон предприятинууд һанаһанда хүрэмеер худэлжэ шадаагүй.

Энээнһээ боложо гэзгдэлдэ ороһон коллективүүдэй тоо доошоо ороногүй. Долоон һарын дүнгээр 48 предприяти гэхэ гү, али бүхы тоогойнь 27,4 процентнь гээгдэлдэ ороод байна. Тиигэжэ 19 миллион түхэригэй продукци дутуу гаргагдаа. Энэ тоо, баримта ажахын энэ һалбариин бүхы худэлмэришэдые, илангаяа хүтэлбэрилэгшэдые бодомжото болгохо ушар гэжэ һанагдана.

Жэшээнь, «Забайкаллес» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл бүхыдее түсэбтэ даабарияа ороидоол 83,6 процент дүүргэжэ, арадай ажахыда 2,5 миллион түхэригэй продукци үгеегүй байшоо. Республикын экономикодо бага бэшэ һуури эзэлдэг тус нэгэдэл һүүлэй хэдэн жилдэ гээгдэжэ ябаһаар гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинат мүн иимэ байдалтай. Барилгада гол шухала үүргэ дүүргэдэг «Бүржелезобетон» нэгэдэл энэ хугасаа соо даабарияа арай гэжэ 77 процент дүүргэһэн байна бшуу. Капитальна барилгада хэрэгтэй хэды шэнээн түмэр-бетон эүйлнүүд бэлэн болоогүй гээшэб?

(промышленностиин шэнжэлэл)

Урда жилнүүдтэ бараг һайн худэлжэ шэлэй завод, Хяагтын плавико-шпадай, Харанхын, Шулуутын холимол тэжээлэй дууд, киномеханическа завод болон бусаша ондо хангалтагүйгээр худэлжэ, гүрэн сэб дүүргэбэгүй.

Эдэ бүгэдын гол шалтагаан гэхэдэ, предприяти һара, удэр бүхэндэ жэгдэ тогтууритайгаар худэлнэгүй. Жэшээнь, Удын шэлэй завод июль һарын түрүүлоон хоногто продукциингаа 14,9 гаргаһан һаа, һүүлшын недели соо 2,3 центыень гаргаһан байна бшуу. Иимэ нүүдые бэшэшье коллективүүдэй байдал һээ харуулжа болоно.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар бүтэй хэмжээнүүд абтанагүй. Энэ талаар даабари долоон һарын туршада 99,0 процент дүүргэгдээ. Аяар 69 предприяти гэхэ гү бүхы тоогойнь 39,9 процент ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэжэ шадаа. Энээнһээ боложо, айхабтар ехэ хохидоо на ха юм. Энэ үе соо гансал энэ шалтаг 18 миллион түхэригэй продукци дутуу гаргаһан байна.

Дээрэ дурсагдаһан тоо, баримтануудые жэлэн үзэхэдэ, һанаа аобсохо, бодомжо үзэхэ юумэн олон гарана. Тиимэһээ минии во, албан зургаан, предприяти болон нэгэдэл хэнэй хүтэлбэрилэгшэд шүүмжэлхы ёһоор, тиин XXVI съездын шанга эрилтын үндэ эдэ бүгэдые хаража үзеед, үйлэдбэриин үрэ дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсэ эрид руулха бодото хэмжээнүүдые абаха ёһотой лоно ха юм. Энээнгүйгээр байгша оной — нэгэдэхи табан жилэй түрүүшын жилэй туй даабаринуудые гүйсэд дүүргэхэ гээшэ тон хэтэйшье, түбэгтэйшье боложо магад.

Партиин райкомууд, нютагай Советүүд, прияти бүхэнэй партийна организацин дүүргэлтын хойноһоо шанга хинаалта тавиа ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтээ шуу дээшэлүүлхэ зэргэтэй. Ойрын сагта промышленностиин предприятинуудта эмхидхэлэй-техническэ, тэ-политическэ, ойлгуулламжын худэлмэриин мэлтэ хэмжээнүүдые абаха саг хүрэжэ Жилэй дүүрэтэр ороидоол табан һара Тиихэдэ үбэлэй хүйтэнэй саг дүтэлжэ тэрэмнай мүн лэ еөрынгее бэрхэшээлнүүдые асардаг бэлэй. Энээниие баһал хараадаа ёһотой бшуу.

Улаан-Удын ЛВРЗ-гэй барилгын управленийн коллектив гаисал еөрынгее предприятийн гэрнүүдые саг соонь бодхоожо, ашаглалгада тушаадаг бэшэ, мүн худее нютагуудта барилга хэдэг юм. Энэ барилгын управленийн коллектив жилэй дүүрэтэр 35 байратай үшее нэгэ гэр, хүүгэдэй тамаралгын бассейнтэй саад ашаглалгада тушаахаар хараална.

Барилгашад Яруунын районой Гүндэ нютага соёлой байшан, Иваалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда хоёр байратай шэнэ түхэлэй гэриүүдые бодхооно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЛВРЗ-гэй барилгын управленийн барилгашад (зүүн гарһаа): К. Русина, Э. Богомолова, К. Колотовкина гэгшэд ажалдаа ошожо ябана.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ХАНЫН ГАЗЕТЭНҮҮД—АЖАЛАЙ ТОЛИ

Һаяхан Тимлюйн цементын заводто ханын газетэнүүдэй конкурс-харалга үнгэрбэ. Ханын һонинуудай элсүүлхы болон хүмүүжүүлхы даа тэрэнэй гол зорилго болоһон байна.

Харалгада хабаадаа гэбэл, «Нарахан» детсадай коллективэй «Дошкольник», шалгалта-хэмжэлгын прибор болон автоматикын (КИП и А) албанай — «Киповец», электроцехэй —«Энергетик», цемент галдалгын цехэй — «За цемент», түүхэй эд таталгын цехэй —«За клинкер», транспортна цехэй — «Транспортник», лабораторийн «За качество» гэһэн газетэнүүд болоно. Конкурсдо табигдаһан ханын бүхы газетэнүүдые 8 хүнһее бүридэйэн харалгын комисси удха шапарай болон уран шэмэглэлэй талаар хаража үзэбэ. Сэгнэлтэнүүдые табижа, тэдэнэй дүнгөөр хэдыдахи һууринуудта хэдэй гараһые тодорхойлходоо, комиссийн гэшүүд тэрэнэй һарадаа хэды дахин гарадагыень, коллективэй үйлэдбэриин, нинтын-политическэ, соёлой ажабайдалые хэр эзргэ харуулдагыень, корреспондентнүүдэй тоо гэхэ мэтэ зүйлнүүдые харааданаа абаһан байна. Улха шанар болон шэмэглэлэй хажуугаар, ямар ураН һайханай хэмжээгээр материал бэшэгдэнхэйб гэжэ сэгнэгдэбэ.

Конкурс-харалгадаехэнхи цех, таһагуудай газетэнүүд хабаадаа. Гэбэшье ЖКО-гой, заводоуправленийн, горно цехэй, заһаварилгын газетын редколлегинүүд өөһэдынгөө газетэнүүдые харалгада таблагүй. Тинхэдэнь «За клинкер», «Ремонтник» газетэнүүдэй редколлегинүүд өөрынгөө үүргые гансал һайндэрэй номернуудые гаргалгаар хизаарлана. Коллективэй ажабайдал эдэ газетэнүүдтэ ахир дутуугаар харуулагдана.

«Транспортник» газетые уншахада, номерыньшье, һара удэрыньшье, хэнэй ортан бэлгыеньшье мэдэхьи аргагүй. Жилэй эхинһээ хойшо тэрэнэй ороидоол 6 номер гараһан байха юм. Толилогдоһон материалуудай тоое тодорхойлжо ядаха юумэн үгы — 8 статья, 12 мэдээсэл. Эдэбхитэй-корреспондентнүүдшье үгы. Номерые хэд гаргалсабаб гэһэн тэмдэг үгы. Редколлегийн бүридэлшье нэрлэгдээгүй.

Харалгын комиссийн гэшүүд конкурсдо табигдаһан олонхи газетэнүүдтэ ушардаг юрэнхы дутагдалнуудые тэмдэглээ. Жэшээнь, олонхи газетэнүүд һара, удэр тухай тэмдэггүйгөөр гаргана. Тинхэдэ газетын материалнуудые заншалта болоһон һүүри, нинтэ гаршаргүй, хайша хэрэгээр табигдана. Гол статьянууд ямаршье онсо илгаа, тэмдэггүйгөөр гарана. Гаршагуудые нэгэн адляар, нэгэл үнгөөр, нэгэл шугам дээрэ бэшэгдэнэ. Иимэ ханын газетэнүүд өөрын онсо шэнжэгүй, һонирхомоор шухала зүйлгүй байха юм.

Зүгөөр тус харалгада һайншье талаһаань тэмдэглэмээр газетэнүүд олон хабаадаһан байна. Жэшээнь, «Дошкольник», «Киновец» газетэнүүд удха шапарай, шэмэглэлэй талаар һонирхолтой. Үхиүүдые хүмүүжүүлхэ тухай илангаяа түрэлхидтэ туһатай статьянуудые «Дошкольник» газетэдэ уншахаар байдаг. Үйлэдбэридэ болон коллективэй ажабайдалда хабаатай асуудалнуудые «Киновец» газетэдэ олоор толилогдоно.

«За цемент», «За качество», «Электрик» газетэнүүд конкурс-харалгын туримай эрилтэнүүдтэ бүримүйнэ харисуса́ан байбл. Тэдэнэй редколлегинүүд 12—12 номер гарганхай.

«За цемент» газетэдэ (редактор А. Н. Алеутдинов) үйлэдбэриин темээр 31 статья, нинтын-политическэ темээр 16, соёлой асуудалнуудаар 7 статья толилогдоо. Газетэ 45 корреспондентэй.

«За качество» газетэдэ (редактор Л. Е. Угрюмова) үйлэдбэриин темээр 18 статья, нинтын-политическэ темээр —12, мүн лэ эды шэнээн материалнуудые соёлой ажабайдалда зорюулагдаба. Эндэ 35 корреспондент бии.

«Электрик» газетэдэ (редактор В. А. Асонов) үйлэдбэридэ хабаатай 16 статья, нинтын-политическэ асуудалнуудаар 14 статья, соёл гэгээрэл тухай 17 статья хэблэгдээ. 27 корреспондент газетэдэ бэшэдэг.

Имагтал «За цемент» газетэ ээлжээтэ номерһоо гадна «Сахилгаанууд ые», «Халаахайнуудые» гаргадаг юм.

Харалгын комисси конкурсын дүнгүүдые согсолжо, «За цемент» газетэ нэгэдэхи һуурида, «За качество» — хоёрдохи, «Электрик»—гурбадахи һуурида гараба. Бүхы гурбан редколлеги Хүндэлэлэй грамотануудаар, мүнгэн шангуудаар шагнагдаба. «Дошкольник», «Киновец» газетэнүүдэй һайн талань тэмдэглэгдэбэ.

Харалгын комисси эрхим корреспондентнүүд гэжэ В. П. Котова, В. А. Асонов, Ю. К. Голяков, В. П. Соболев гэгшэдые нэрлэбэ.

Партийна комитедэй үүсхэлээр цехүүдэй начальниг-уудые, цехэй партийна эхин организацинуудай секретарьнарые урижа, заводой ханын газетэнүүдэй редколлегинүүдэй гэшүүдэй семинар-һуралсал үнгэргэгдөө.

Семинарта эрхим корреспондентнүүдтэ дирекцийн, парткомой болон заводской комитедэй зүгһее Хүндэлэлэй грамотануудай барюулагдаа.

Семинар дээрэ конкурс-харалгын дүнгүүдээр аша туһатай хөөрэлдөөн боложо, заводой газетэнүүдые ямар аргаар бүри һонирхолтой, үрэ нүлөө ехэтэй болгохоб гэһэн һанамжа, дурадхалнууд хэгдэһэн байха юм.

В. АСОНОВ,
Тимлюйн цементын заводой парткомой секрстарийн өрлогшо, электромонтер.

ТАРЯА ХАДАЛГА ШЭНЭ ГУРИМААР

Ставрополийн тарялашад ехэ илалта туйлаба: тэдэнэр таряа хадалгаяа дүүргээд, гүрэндэ 2 миллион 300 мянга гаран тонно ороо́но худалдаба. Энэнь хараалгдаһан түсэбһее 425 мянган тонноор ехэ.

Ставрополийн тарлашад нютагаархинайнгаа — ипатовайхидай аргые табан жилсоо удаа дараалан хэрэглэбэ. Энэ түрүү аргые хэрэглэжэ эхилһэн сезон бүхэн хуряалга дээрэхи ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, таряа хуряаха хэрэгтэ хараа байса нүлөөлһэн байна. Энэ жилдэ эмхидхэгдэһэн комплексно отрядууд түрүүшынхиһээ ехэ илгаатай юм.

— Комплексныуудай бүридэлдэ хуряалгын худэлмэриин экономическа шэнжэлгэ хэхэ, шанарыень хинаха звенонуудые оруулһамнай ашаяа дүүрэн харюулаа, — гэжэ партийн Красноговардейскэ райкомой нэгэдэхи секретарь И. В. Рудченко хөөрэнэ.

Иимэ шэнэ арга хэрэглэлгэ үндэһэтэй юм. Унжагайрһан бороогой ороходо, хоолослоһон удхэн тарянехэнхидээ шэрэлдэжэ хэбтэшэдэг. Тиимэһээ поли бүхэнийе хуряалга өөрын онсо оньһотой, комбайнуудай ямар скоростеор ябалга хоорондоо, хуби хубидаа илгаатай байдаг. Тарилгын ябасые хараадаа абалсан, ажахынууд механизаторнуудайнгаа ажалай түлөөһэ тодорхойлдог. Баталагдаһан нормо, түлөөһэй ба шагналгын гурим гэхэ мэтын үндэһөөр тарялай талмайнуудые үрэжэлтэй, үрэжэлгүй гэжэ хубаарилдаг гурим болюулагданхай гэгшэ.

Тиимэһээ тоо бүридхэл ба хэгдэһэн худэлмэрийе сэгнэлгэдэ бүри ехэ эрилтэ табигдана. Энэ юрын бэшэ уялгые «экономическа» звенонуудые дүүргэдэг. Тэдэнэй бүридэлдэ экономист, бухгалтер, тоо бүридхэгшэнэрһөө гадна арадай хинагшад, комсомолой прожектористнууд, депутадай харалгын комиссийн гэшүүд, үйлэдбэриин ветеранууд оролсоно.

Иимэ эдэбхитэдые оруулһанай ашаар «Таряа хуряалгын экранда» үглөө үглөөгүүрнь үнгэрһэн удэрэй дүнгүүдэй үндэһөөр комбайнерууудай нэрэ, обог бэшэгдээд, хэһэн ажалынь, ээлһэн һууринь, олоһон салгинынь шанарай түлөө нэмэлтэ түлбэритээ харуулаатай байдаг.

Хуряалгын халуун хаһын үедэ эмхи гуримтай байлгын бодото хэмжэ ипатовайхид өөһэдөө харуулаа һэн. Тэдэнэр таряаяа хадажа эхилхэдээ, ороной амбаарта 160 мянган тонно таряа оруулхаар түсэблэһэн юм. Энэнь жилэйшье даабариһаа ехэ байгаа. Харин мүнөө гүрэндэ худалдагдаһан 250 мянган тонно шэнинсэ тэдэнэй хубитада тоологдоно.

Ставрополийн хамбынуудта ипатовайхидай оруулдаг хубита хэзээдэшье горитой байдаг. Хаяг мүнөөнэйхи мэтэ үрэ дүн тэдэнэр ямаршье һайн ургасатай жилдэ түйлаагүй юм. Хэрбээ урлань минл хэдэхэн ажахы гектарай 30 центнер ургаса абадаг һаа, харин мүнөө тэрэнь хизаарай бүхы ажахынуудай түйлалта болонхой.

Таряа хуряалгын эсэс багта «Ипатовский» гэжэ госплемзаводой ахамад агроном И. К. Охрименкотэй уулзажа хөөрэлдэһэмни, удаан хадуургаа.

— Техникые комплексно гуримаар хэрэглэлгын шухала талань юуб гэхэдэ, ургаса жилнээ жилдэ тогтуурритайгаар дээшэлнэ, — гэжэ хөөрэлдэһэн нүхэрни тэмдэглээ һэн.

«Ипатовский» совхозой хуряалга-зөөлгын комплексныуда үрэжэлэй түсхай звенонууд эмхидхэгдээд, хадалгын дүүрэмсээр, сүлөөрһэн полинуудые ерэхэ жилэй тарилгада бэлдэн хахалалга эндэ заншалта болонхой. Энэ худэлмэрине арбаншье хоногоор хожомдуулаа һаа, удаадахи жилнүүдэйнь ургаса гектарай 1,5—2 центнерээр доошолхо гэжэ эли-рүүлэгдэнхэй.

Ипатовайхидай жэшээгээр үрэжэлэй звенонуд хизаарта ехэнхидээ оньһожоруулагдамал 800 комплексно отрядыа бүридэнэ. Гэхэ зуура, Новоалександровска районой тарялашад улам саашаа оронхой. Тэдэнэй комплексно бүхэндэ хуряагдаһан газарые минеральна болон органическа үтэгжүүлгээр түргэн хангаха, гербицидуудые оруулха подразделенинуудэмхидхэгдэнхэй.

Хизаарай ажахынууд мүнөө 1982 оной үндэр ургасын бата бэхи үндэһэ һуури табижа байна.

Н. СТЯЖКИН,
ТАСС-ай корр.

Ставрополь.

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШ ТУҺАЛАМЖАЛ

ТОСНО. (Ленинградская). «Ленсоветов совхозой овощой ш нууд дээрэ эрдэмтэд холтой туршалга хэ гэбэ. Үндэр частотат гоор таряалан эл арга тэдэнэр нэгэ Нимэ аргаар элдүү һэн участогууд дээрэ үбһэн ургадаггүй, участогууд дээрэхи гасань 1,5 дахин ехэ байба.

Ленинградай эрдэ дурадхаһан ургамал хойноһоо харуулха аргынь ушар удхан юм. Тарилгын ур хүрһэн дээрэ электр нитна поли байгуулла лекулэнүүдэй хооронд сэ янзын үрэлдөө б гоно. Тэрэнь гансашье таг үбһэнэй үрэһые мүн үбшэ тараадаг б буудые усадхадаг бай

— Энэ шэнэ арга нөөр хэрэглэгдэдэг б гэжэ РСФСР-эй Хар хүрһэтэй зонын о руулгын ба электрик эрдэм шэнжэлгын т ститудай директорэй шо Г. Исаев хөөрэ тэгдэжэ эхилэгдэһэн ционарна тухеэрэлгэ рилгые шиидхэхэдэ т

Теплицэнүүдтэ эл элшэ

Советдүүдэй хүдэлмэри

ОЛООРОО ОРОЛДОХО ЁѢОТОЙБДИ

Нинтын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ имагтал колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэриг хэрэг бэшэ. Энэмнай бүгэдэ арадай хэрэг мүн. КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй, Министрнүүдэй Советдэй Хандалга бэшэг ашаан тухай хэлэгдэнэн байна. Баргажанай районой Ленин, Яруунын районой Эгэтын, Хяагтын районой Хүрэмэн сельскэ болон сомоной Советүүдэй ажалшадай Ленинаһан һайн һайхан үүсхэлые республикымнай сельскэ, посёлконой болон поселково бусад Советүүдэй ажалшадай ажалуулаар дэмжээ. Кабанскын районой Байгал-Хударинин сельскэ Совет үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ асуудалые хэрэг шидхэжэ байнаб гэһэн асуудалтайгаар манай газетабэшэ корреспондент П. И. Григорьев тус сельскэ Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Я. И. Капустинда ханалгаа байна. Тэрэнэй харюу эндэ толилогдоно.

КПСС-эй обкомой, Верховно Советдэй Президиумэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Хандалга бэшэгтэй толилогдоһоной удаа Ленин нэрэтэй сельскэ Совет үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зонилоор хабаадуулха талаар хэмжэнүүдые абажа хэлээ. Советдэйнгээ гүйсэдкомой заседани үнгэргэнэ. Манай эндэхи Ойморой районо туһалха тодорхой түсэб баталан абаа һэмди.

Организацинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдтэ үбһэ бэлдэхэ түсэб үгтэжэ, даабаряа дүүргэхэ болзорынь заагдаһан бэлэй.

Ногооной витаминтай гурил бэлэдхэхэ шукала байһые, совхоздо хүдэлмэришэдэй дуталдадаг ушарые хараада абан, ногоо сабшажа тушааха түсэб гүйсэдком организаци бүхэндэ хүргэһэн байна.

АВМ-дэ таһалгаряагүйгөөр ногоон тэжээл асаржа байха график табигдаа бэлэй. Тэрэнһээ гадуур һуурин тосхонуудай хүн бүхэнние үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байна. Айл бүхэндэ нэгэ-нэгэ центнер, мотоцикл болон автомашинануудтай хүнүүдтэ хоёр-хоёр центнер үбһэ бэлэдхэхэ даабари үгтөө. Советдэй гүйсэдком договор-уялганнуудые бэлдэнэн юм. Тиимэ договор баталагшад өөртөө бэлдэнэн үбһэнэйнгөө зарим хубние совхоздо тушааха уялгатай болодог юм. Пенсионер С. С. Непомняцких, Байгалай райпогой хүдэлмэришэн В. И. Смирнов, совхозой хүдэлмэришэн В. С. Димов болон бусад тиимэ договорнуудые баталанхай.

— Яков Иннокентьевич, яһала һайн түсэбүүд, тогтоолнууд баталан абтана. Бодото дээрээ тэдэ түсэбүүдтнай, хэр дүүргэгдэнэб?

— КПСС-эй ЦК-гай һаяхин баталан абаһан «КПСС-эй XXVI съездын шидхэбэринүүдэй ёһоор, хиналтые, мүн гүйсэдхэн дүүргэлгэ шалгалтые саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай» тогтоол дурдая. Абтаһан шидхэбэринүүдые дүүргэлгэ, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта эмхидхэхэ гээшэ тон шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ партиин Центральна Комитет тус тогтоол соогоо заана. Мүнөө бидэнэр энэ асуудалда улам ехэ анхарал хандуулха болонобди.

Манай сельскэ Советдэй гүйсэдком абаһан шидхэбэринүүдэйнгээ дүүргэлтые саг үргэлжын хиналта дороо байлгадаг юм. Тиимэ хиналтые һайнаар бэлүүлхын тула совхозой отделениин, элдэб организацинууд болон участогуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлмэреэ ябуулдаг гээшэбди.

Жэшээлхэдэ, РЭС-эй Байгал-Худариин участок, больницын, Кабанскын коопзверопромхозой участогай загаһа хамгаалдаг инспекциин коллективүүд үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, даалгагдаһан түсэбөө дүүргэжэ байнхай. Гэхэтэй хамта, райпогой, дунда һургуулиин коллективүүд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө дүүргэлтые унжагайруулжа байнаар. Тэрэшэлэн үбһэ хуряалгада айл бүхэнние хабаадуулха зорилго мүртэй һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй. Минии һанахада, ойлгуулламжын хүдэлмэри мүртэй һайнаар ябуулагданагүй ха. Зүгөөр нютагай радиогоор үбһэ хуряалга тухай гурба дахин дамжуулга хээ һэмди. Депутадуудныай округ дотороо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ямар ехэ удха шанартай байһан тухай хөөрэнэ. Депутадуудай бүлэгүүдэй хүсэн үшөөшье гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ дутагдануудаа усадхахын түлөө бидэнэр оролдожол байнабди.

Гэбэшье эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ яһала олон хүн хабаадалсажа байна. Жэшээлхэдэ, пенсионернүүдэй советдэй түрүүлэгшэ В. Д. Колодезников түрүүтэй наһатайшуулай бүлэг олигрогууд дээрэ 500 центнер үбһэ бэлэдхэхэ уялга абаба. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр 120 центнер үбһэ совхоздо тушааһан юм.

Манай сельскэ Советдэй ажалшад КПСС-эй обкомой, республикын Верховно Советдэй Президиумэй, Министрнүүдэй Советдэй Хандалга бэшэгтэ харюу болгон, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ улам олоороо хабаадажа, нинтынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхээр зоригжонхой.

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Урда-Африкын республика Африка түбинин урда зүгтэхи оршон байдалые бүри түгшүүрилтэй болгохо уймар балмад политикаяа улам саашадань дэбэргэн, бээ даанги Африкада, дэлхэйн нэгэдэл харилсалгада дахиннаа зүрибэ. ЮАР-ай эзэрхэг түримхэй ябуулгын гол хүсэн Анголын Арадай Республикада эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнэ.

Байгша оной августын 24—25-да Урда-Африкын сэрэгүүд Анголын урда нютагууд худар олоороо добтолбон ороһон байна. Баялдаануудта ЮАР-ай авиаци мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Анголын эгээлэй зоной дундаһаа гэмтэгшэд бии. Анголын сэрэгүүд эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү харюу үгэнэ.

ЮАР-ай дээрмэшэ түримхэй ябуулганууд ыень социальна шэнэдхэлгэнүүдэй, шэнэ байдал зохёон байгуулгын замда орогшо Африкын залуу үрэнүүдтэ расис засагаар, хидай ба тэрэнние тухиран дэмжэдэг империалис хүсэнүүдэй зүгһөө һаад ушаруулха гэһэн һэдэлгэнүүдэй шэнэ гэршэ гэхэнээ ондоогоор нэрлэхын аргагүй байна.

Нюур сахиһан, худал хуурмаг ямаршье шалтагаануудые дурдаа һаань, Преторинн ябуулганууд ынь Анголын арадай революционно туйлалтануудые һандаргаха, энэ орон доторхи түрүү үзэлтэй засаг түрые тогтууригүй болгохо зорилготой.

Эзэрхэг түримхэй түсэбүүднай уласхоорондын империализмын ба хархис хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэхэ гэжэ найдаагүй һаа, Преторинн засагаархидай нимэ харата балмад шэнэ ябуулга хэхээр зүрхэлхэгүй байһаниинь элитэ.

СССР-тэй Хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договортой Анголын Арадай Республика худар Преторинн хархис засагай сэрэгээр добтолон оролгые Советскэ Союз эрид буруушаана, Анголотой һанал нэгэтэй байһанаа лаблан батална, эзэрхэг түримхэй ябуулга дары болюулха, Анголын газар дээрэнээ интервентнүүдэй сэрэгүүдые дары түргэнөөр гаргаха эрилтэ табина гэжэ мэдүүлхээр ТАСС этитэмжэлэгдэнхэй.

ГЭЭЛ ДҮТЫН ХҮНИИНЬ

Зураглал

...тар-Шэбэрэй райгүйсэдкомой Дотоодын хэрэгүүдэй гаргагай дэргэдэ хуулиин гүйсөөгүй хүүгэдэй хэдхилдэг инспекци эмхидхэгдэнэй. Тэрэнние ...ИН отличник» гэһэн нэрэ зэргэтэй ахалейтенант Тамара Васильевна Синельникова хүрилдэг юм. Тэрэнэй ...ай таһагые даажа абаһа, хүдэлмэринь сэхэл зарлаа байгаа һэн. Т. В. Синельникова Мухар-Шэбэр ...ой гаргаа олонитые эмхидхэ эдэбхитэйгээр хабаадуулаһаа гадна, районой...ой болон посёлково бусад Советүүдэй ажалшадай ...ой, милицийн эдир отрядуудые ...ажа шадаа. Тингэжэ ...ой эндүү хэһэн, гэмтэ...ой гаргаһан үхибүүдые ...ой хүүлхэ талаар тон ехэ ...эдэр олонитэдэ түшэг...ой ябуулна. Үхибүүдэй гар...ой гэмтэ ябадал түрэлхи...ой хиналта хэдэгүйнөөнь ...ой даана гэжэ тэрэ бүхөөр ...ой. Тиимэ дээрэһээ ...ой дэйнь нягта холбоо ...ой гаргаһан эмхидхэнэ. Т. Б. Синельникова олохон үхибүүдэй даажа абаад, һайн ...ой гэжэ шадаа юм. Тэ...ой болохо Андрей ...ой гэртэхиндэ ошо...ой Энэ хүбүүн Михаил ...ой хамта хүршынгөө ...ой мотоциклыень ...ой абаад, ябуулжа ...ой задалһан байна. ...ой Михаилай ...ой энээнниень хараа...ой мотоциклайнь ...ой дары дуулгаа. Хүбүү...ой хоёр жэл абажа, ко...ой эльгээгдэхэ байһыень, ...ой Синельникова гар даа...ой тэдэнтэй хүмүү...ой хүдэлмэри ябуулжа ...ой. Четверг бүхэндэ тэ...ой уулзажа, хөөрэлдөө ...ой, шалгана. Энээ...ой ашаар Михаил меха...ой нүүдай курса дүүр...ой мүнөө эрхимээр ажал...ой Андрейшье һайн хүдэл...ой

Ехэл магтаалтай яба...ой гайхта даа, Тамара Ва...ой Танайл хүсөөр хү...ой нимэ бэрхэ хүн бо...ой ябана гээшэ,—гэжэ ...ой эхэ Надежда Анд...ой халуун баярые хүр...ой Мүн Михаилай эхэ Та...ой Гавриловна Федорова...ой баярые хүргэбэ. Инигэжэ ...ой Синельниковагай гар даажа ...ой үхибүүдэй тоо район ...ой 18 болоо. Энэ хадаа ...ой 18 хүбн заяан ...ой Үшөө 150 үхибүүдые ...ой даа абанхай. Эдэнтэй...ой баһал, ехэ хүдэлмэри ...ой ябуулгана. Олонитын со...ой гэшүүд 206 хөөрэлдөө...ой

...ой ааша гаргаһан үхи...ой гэртэхин ехэнхидээ ...ой һургаал заалгахаар ...ой байдаг гээд тэм...ой Жэшээлхэдэ, Во...ой С. гэшын гэртэхин хо...ой архи уудаг зон. Энэ ...ой нэгэнтэ бэшэ милицийн эдэ ороо юм. Олонитын соведэй эдэбхитэй энэ гэр бүлэдэ анхаралаа хандуулжа, соведэйнгээ засданида асаржа шагнаад, хүдэлдэг газарайнь хүтэлбэрилэгшэнэртэ дуулгаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хоншо Володиин гэртэхин хүбүүгээ сохихоёо, архида эльгээхэсэ болёо. Энээнэй һүүлээр Володя милицийн дэргэлэхи хүүгэдэй таһагта хараада абтаһан юм. Тэрэ даалгаһан даабаринуудые шударгыгаар дүүргэдэг, гэртээ юун боложо байһыень хуу хөөрэдэг бэлэй.

— Бидэ тэрээндэ колонидо байһан үхибүүдэй: «Эндэ уйданабди, гэрээ һананабди, хараада абтаһан үхибүүдтээ бэшэгыемнай уншуулагты. Хэзээдэшье эндэ бү орог. Муу юумэ бү хэгты. Тамара Васильевнагай, бусадай үгэ дуулагты»—гэжэ байгаад бэшэһэн бэшэгүдые уншуулнабди. Хүбүүн хубилжа, һургуулидаа оролдосотойгоор һурана, гэртэхиндээ дуратайгаар хамһалсадагшье болоо гэжэ Тамара Васильевна хөөрэнэ.

Тэрэ олохон лэ гэр бүлые баярлуулаа даа. Эгээл хүндэ, эгээл бэрхэтэй үедэ туһа хүргэжэ, аймшагтай алхамһаанЬ зайлуулан, зүб харгыда оруулна.

Тэдэнние бүри һонирхуулхын, һайн һайхан хэрэгээр һамааруулхын тула милицийн эдир туһалагшадай отрядта абадаг, харюусалгатай даабаринуудые найдадаг юм. Милицийн эдир туһалагшадай зэргэлэ баяр баясхалангай оршон байдалда, намилзажа байһан Улаан тугай дэргэдэ тангариг үгүүлэн абана. Дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд нютагайнгаа олонитын хаража байхадань, тэдэнние халуунаар амаршална. Тиигээд баяр баясхалангай оршон байдалда хэзээдэшье мартагдахагүйгөөр энэнние эмхидхэнэ гэшэ. Мухар-Шэбэрэй райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүүгэдэй хэрэг эрхилдэг инспекциин хүсөөр милицийн эдир туһалагшадай арбан найман пост эмхидхэгдэнхэй. Соёлой байшанда, магазинуудта, үйлсэнүүдтэ тэдэнэр үдэр бүхэндэ дежурладаг юм. Анхандаа хүнэй үгэ дуулахагүй, элдэб муу ааша гаргажа, хулгай хэдэг, һургуулидаа ябадаггүй, түрэлхидэйнгээ үгэ дуулдадаггүй байһан үхибүүд мүнөө нигэжэ өөһэдөө ниитын гурим сахилсана, сасуутандаа жэшээ харуулна.

Тэдэнэй хёрхо нюдэн ямаршье муу юумые алданагүй. Магазинуудые шалгаһан нэгэ рейд тухай хөөрэхэ болоо һаа, нимэ: наймаалагшын архи, тамхи үхибүүдтэ худалдахыень тэдэнэр обёорбо. Тиигээд наймаалагшын нэрыень арадай депутадуудай районно Советдэй гүйсэдкомой дэргэдэхи захиргаанай комиссида дуулгаба. Наймаалагша хэһээгдэв. Харин тэрэ архи, тамхи худалдажа абаһан үхибүүд милицийн дэргэдэхи хүүгэдэй таһагай олонитын совет дээрэ түрэлхидтээ суг хамта шүүмжэлэгдээ.

«Анхарангүйгөөр бү гаргаты» гэһэн шүүмжэлхы материалнуудтай шог ёгто удхатай плакадуудые гаргажа, олоной хараха газарта үлгэнэ.

Милицийн эдир туһалагшадаи нүхэр Синельниковагай хүтэлбэри доро хэһэн һайн һайхан хэрэгүүдыень олон бэшэгүүд гэршэлнэ. «Гээһэн мүнгыемни оложо үгэнэндэнь, милицийн эдир туһалагшадта зүрхэнэй халуун баярые хүргэнэб», «Гал аюул һэргылэһэндэнь, ЮДМ-эй гэшүүдтэ зүрхэнэй халуун баярые хүргэнэб» гэхэ мэтэ һайниие хүргэһэн үгэнүүдтэй эдэ бэшэгүүд нэгэ ехэ зузаан дэбтэр соо багтахаяа болинхой.

Тамара Васильевнагай хуулиин наһа хүсөөгүй үхибүүдтэй ябуулһан хүдэлмэрние харахадаа, үнэхөөрөөшье энэ хэрэгтээ дуратай, үнэн зүрхэнһөө оролдодог нүхэр гэжэ этигээ һэм. Милицийн хүүгэдэй таһагай сонхын гэрэл орой һүни болотор унтарнагүй. Энэ Т. В. Синельникова мүнөөдэрэйнгөө хүдэлмэриин дүн согсолжо, үглөөдэрэйнгөө түсэб табижа һууна гээшэ.

—Район доторнай ЮДМ-дэ 830 хүн хабаадана. Ганса Мухар-Шэбэр тосхондохи штабтамнай 35 хүн тоологдоно. Четверг бүхэндэ суглаа хээд, гар даажа абаһан үхибүүдтээ ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэнэб,—гэжэ Т. В. Синельникова хөөрэнэ. Бүхы дэбтэрнүүдтээ тэмдэглэл хэжэ, хододоол удэшэ орой болотор һуушахаяа һанадаг. Мүнөөшье Тамара Васильевнатай бидэ баһал ороёхон лэ болошобобди. Тээд тэрэнэй шарайда эсэһэнэй тэмдэг үгы, нюдэнинь хурса, хүлынь хүнгэн, бэень залуугайнгаа түхэл табяагүй. «Энэл даа спортын бодото аша үрэ», — гээд һананаб. Мүн баһа «СССР-эй габьяата донор» гэһэн нэрэ зэргэньшье өгэл удха шанартай. «Милицийн отличник» байхаа гална тэрэ «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн хүндэтэй нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тэрэнэй оролдосотой хүдэлмэриин үндэрөөр сэгнэгдэнһыень «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо» гэһэн медаль, «Дотоодын хэрэгүүдэй органуудта 10 жэл хүдэлһэнэй түлөө» медаль, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэтэ тэмдэг болон олон тоото грамотанууд гэршэлнэ.

Г. БАДМАЕВА.

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООШОД УРМАТАЙ

Улаан-Удын аэропортын дэргэдэхи хэлхеэ холбооной 18-дахи отделениин коллективыг һара бүриингөө даабарие саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг. Тус отделениие урагшаа һанаатай, бэрхэ мэргэжэлтэй А. Г. Задорожняя хүтэлбэрилдэг.

Юундэ имагтал энэ коллектив тухай хөөрэхэеэ һанаабши гэхэдэ, эндэхи хүдэлмэрилэгшэдтэ хүн зоной зүгһөө баяр баясхалан хүргэһэн үшар илангаяа олон юм. Жэшээлхэдэ, Москва хотын эрхэтэй Р. Дзебоева, аэропортдо ажаһуудаг М. Лебедева, бусадшье эрхэтэй һаяхана дурадхалай ба гомдолнуудай дэбтэр соо маг таалай үгэнүүдые бэшэһэн байна. Юуб гэхэдэ, хэлхеэ холбоошод хүн зоной захилые саг болзорһоонь, һайн шанартайгаар дүүргэдэг, хүндэтэйгөөр үгтан абадаг, налгай зохид хандалгаараа һайшаагдадаг.

Гүрэндэ ашаг олзо оруулгын түсэбэй дүүргэлтые абаад харахада, байгша оной хахад жэлэй хугасаада түсэб, уялганууд 110 процент дүүргэгдэһэн байна. Түрүүшын кварталай дүнгүүдээр тус коллектив эршэмтэйгээр худэлжэ, социалис мүрысөөндэ түрүүшүүлэй тоодо ороо.

Эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо КПСС-эй гэшүүн О. В. Рженевае нэрлэлтэй. Коммунис ажалай ударник ВЛКСМ-эй обкомой зүгһөө һая урмашуулагдаһан байна. Тиихэдэ почтальон А. Г. Дёмина оролдосото нарин ажалаараа шалгардаг тула коллектив соогоо хүндэтэй болонхой. Отделениин хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье амжалтануудаа арьбадхаха хүсэлэнтэй.

Е. БАДМАЕВА.

ГЕОРГИЙ ДИМИТРОВ ТУХАЙ ФИЛЬМ БУУЛГАГДАБА

Мэдээжэ испан режиссер Хуан Антонио Бардем («Смерть велосипедиста», «Главная улица», «Месть» ба бусад фильмүүдэй автор), «Предупреждение» гэжэ фильм Москвада буулгажа эхилбэ. Георгий Димитровой ажабайдал ба ажал ябуулгада зорюулагдаһан фильмые СССР-эй ба Болгариин киностудинууд хамта табина.

Энэ фильмые табиха тухай дурадхахадань, намда хүлеэгдээгүй баяртай үшар болоо һэн, — гэжэ Хуан Антонио Бардем хэлэнэ. — Би, испан режиссер, нимэ фильмые буулгаха болоно гүб. Гэбэшье һайнаар бодожо үзөөд, худэлмэрилжэ ороxо ёһотойб гэжэ шиидээ һэм. Юуб гэбэл, Георгий Димитров ганса болгар арадта бэшэ, харин бүхы дэлхэйдэ хабаатай бшуу.

1932—1933 онуудта Димитровой ажабайдалда болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай «Предупреждение» гэжэ фильм дотор хэлэгдэнэ, — гээд Бардем хөөрэнэ. Тэрэ үедэ Европодо фашизм бүри эдэбхижэжэ, империалис дайнай аюул улам ехэ боложо байгаа. Тэрэ үеынхидэл адли оршон байдал мүнөө тохёолдоод байна гэжэ би һананаб. Тиимэнээ фильм шухала удха шанартай байха.

Георгий Димитровой ролине болгар артист Петер Гюров наадаха оолонхой. Тэрэ өөрынгөө геройтой хараха янзада тон адли юм. Георгий Димитровой түрэнэн тэрэл райондо Гюров түрэһэн намтартай. Ерээдүйн артистын эсэгэ Димитровые мэдэхэ байһан. Тэрэнэй эмхидхэдэг хүдэлмэришэнэй забастовконуудта хабаадалсадаг байгаа бшуу.

Москвада Коминтернын VII конгресс дээрэ Георгий Димитровой үгэ хэлэжэ байһые харуулха сценые фильмын авторнууд ехэ удха шанартай дээрэ тоолоно, гэжэ Хуан Антонио Бардем Москвада журналистнуудтай уулзахадаа тэмдэглэһэн байна. Союзуудай Байшангай Колонно залда Бардем энэ сценээр фильмые буулгажа эхилээ.

Элла КАРАХАН.
(АПН).

КАМСКА политехническэ институт 1980 ондо худэлжэ эхилһэн намтартай. Институтдай студентнэр болон багшанар мүнөө худэлжэ байһан КамАЗ-уудые бүри нарижуулан һайжаруулха, шэнэ түхэлэй автомобильнуудые зохёон дурадхаха талаар ехэ ажал ябуулдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: машина бүтээлгын технологиин кафедрын доцент, техническэ эрдэмэй кандидат Р. Г. Тимергалеев студентнүүдэй научна бүлгэмэй гэшүүдтэй хэшээл үнэргэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроникo.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

АЛДАРТА ОЙЕ УГТУУЛАН

УЛААН-БААТАР. Д. Сухэ-Баатар түрүүтэй Монголой революционернүүдтэй В. И. Ленинэй уулзаһан, МНР-эй ба РСФСР-эй хоорондо хани ёһоной харилсаа тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табиһан түүхэтэ 60 жэлэй ойе баярай оршон байдалда тэмдэглэхын тула коммунистнууд, бүхы монгол арад политическэ болон ажалай угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэлдэжэ байна. — гэжэ «Үнэн» газетэ бэшэнэ. Энэ документ шэнэ түхэлэй гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанай һүлдэ, үнэхөөрөө тэгшэ эрхын, марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта түшэглэдэг совет-монгол харилсаае бүхы талаарнь хүргөөхэ найдамтай үндэнэ һуури болоно.

Нүхэд Л. И. Брежневэй, Ю. Целенбалай Крымдэхи хани ёһоной уулзалга хадаа ленинскэ ёһоной энэ хани барисаае, интернациональна нэгэдэлые саашадань саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, манай оронуудай ойртолсолгые улам хүчэөөхэ, социалис болон коммунис байгуулалтын аша туһада нягта харилсаа холбоо бэлүүлхэ гэжэ КПСС-эй, МНРП-гэй шидэнхэй байһанай эли тодо шэнэ гэршэ болоно гэжэ тус газетэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

Дурсагдаһан хэлсээндэ гар табигдаһанһаа хойшо үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада СССР-эй ба МНР-эй хоорондын аха дүүгэй хани барисаан, бүрин түгэс харилсаа холбоон хэлбэришэгүй хүргэжэн, шэнэ түхэл шэнжэнүүдтэй, шэнэ удхатай болоһон байна. Мүнөө тэдэнэй хоёр ороной ажабайдалай бүхы һалбаринуудта нэбтэрэн дэлгэрнэ. Агууехэ Советскэ Союзай интернациональна туһаламжа, дэмжэлгые үзөөгүй арадай ажахын ба соёлой нэгэшье һалбари мүнөө Монгол орон дотор байхагүй. Советүүдэй орон той хани барисаан МНР-эй бэеэ дааһан бандалай бата найдабари, тэрэнэй социально-экономическа хүгжэлтые түргэдхэхэ шухала нүхэсэл болоно. Монгол-совет эдэр-шэгүй бата хани барисаан — манай арадуудай революционно онсо гайхамшаг туйлалта мүн гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Энэ хани барисаанай бүрин түгэс хүгжэлтэ бэхижэлгэ МНРП-гэй ба МНР-эй правительствын гадаадын политическэ хараа бодолой гол шэглэл байгаа, байхашье. Совет болон монгол арадуудай бата хани барисаае саашадань тэрэ улам үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ. Шэнэ шухала зорилгонуудые тодорхойлһон МНРП-гэй XVIII съездын шидхэбэринүүдые, бодото дээрэнь бэелүүлхэ, манай партинууд болон ороннуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэхи уулзалгын үедэ туйлагдаһан хэлсээнүүдые дүүргэлтэ болгохо гээд монгол арад шидэнхэй, — гэжэ «Үнэн» тусхайлан тэмдэглэнэ.

ИРАНАЙ МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

ТЕГЕРАН. Иранай Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын мэдүүлгэ эндэ тунхаглагдаа. Дундада далай дээрэ Иранай ракетнэ катерые эзэмдэһэн, шахай тала баридаг этэгээдүүдтэ политическэ хараа бодолой талаар хорохо эрхэ олгоһон Франциин правительствын шидхэбэри тушаа буруушаал тэрээн дотор элирхэйлэгдэнэ.

Политическэ хараа бодолой талаар хорохо эрхэ Иранай судные эзэмдэһэн гэмтэ этэгээдүүдтэ олгогдохо ёһогүй. Иранай хуулиин үндэһөөр, тиимэ дээрмэшэд ороной бүрин сүлөөе, аюулгүй байдалые һүйдхөө гэжэ тэмдэглэхэ эзэргэтэй юм. Тиимэ этэгээдүүдые бусааха тухай, хоёр ороной газар дээрэ байрлаһан Иранай ба Франциин эрхэтэдэй эдэлхэ эрхэнүүд тухай хэлсээнэй үндэһөөр тэдэнэр Иранай засагаархидта Франциин зүгһөө бусаагдаха ёһотой гэжэ мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Буу зэбсэгүүдые хуряалгын комитедтэ

ЖЕНЕВЭ. Буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудал зүбшэн хэлсэдэг комитедэй ээлжээтэ сесси эндэ, Нацинуудай ордон дотор худэлмэреэ дүүргэбэ. Энэнь уласхоорондын байдалай орёо түбэгтэй болоһон, буу зэбсэгүүдые урдилдэн түхеэрхэ ябадал эрид дэбэргэхэ, шахардуу байдалай һуларалгые тапалдуулха хараа бодол США-гай засаг баригша бүлэгүүдэй ба НАТО-гай талаар тэрэнэй союзнигуудай баримталжа байһан оршон байдалда үнгэрөө.

Һүүлэй жэлнүүдхидэл адлаар комитедэй сесси дээрэ политическэ хоёр ондоо хараа бодол: нэгэ талаһаа — буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө залан шууд тэмсэдэг Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай хараа бодол, нүгөө талаһаа — буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ хизаарлан зогсоохо талаар тодорхой хубилалтануудые туйлалгада али бүхы һаад тойбо ушаруулдаг США-гай ба НАТО-гай талаар тэрэнэй гол партнёрнуудай баримталдаг хараа бодол зүришэлдэһэн байна.

Америкын делегацийн, тэрэнние дэмжэдэг НАТО-гай гэшүүн зарим оронуудай делегацинуудай бүтэхэгүй хараа бодол баримталһаһаа шалтагаалан, буу зэбсэгүүдые хуряалгын талаар комитедэй үнгэрэгшэ сесси дээрэ ямаршье тодорхой үрэ дүн туйлажа шадагдаагүй.

Гэхэ зуура комитедэй туһалбарние худэлмэришэ орнууд ами наһаяа алдагшадай дурасхаалые хүндэлэн тэмдэглэхээ ерэһэн байна.

Митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд Эсэргүүсэлгын худэлөөнэй уг зорилгонуудта үнэн байдагаа тусхайлан тэмдэглээд, гитлеровскэ сэрэгэй бүхы гэмтэдые, тэдэнэй француз туһамаршадые хэһээхэ эрилтэ табиба.

Парижай сүлөөлэгдэһөөр 37 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэр Булонско ой доторхи ёһолоолоор нэгэдээ.

Парижай сүлөөлэгдэһэн ойн һайндэр энэ жэлдэ амгалан тайбан байдалай, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө США-да нейтронно зэбсэг бүтээлгые буруушаһан тэмсэлэй уряа доро үнгэржэ байна, — гэжэ Франциин олонитын мэдээжэ ажал ябуулагша, Эсэргүүсэлгын худэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан Альбер Узульяс ТАСС-ай корреспондентда интервью үгэхэдөө мэдүүлээ. Арадуудай амгалан тайбан, аюулгүй байдал аршалан хамгаалхаһаа, дайнай уршагта ушаралуудые дабтаха ябадал тохёолдуулхагүйнөө үлүү шухала зорилго мүнөө байхагүй гэбэ.

Нейтронно бомбо ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха гэжэ Рейганэй захиргаанай шидхэбэридэ түрүү үзэлтэй олонитэ дураа гутана, эрид буруушаана. Дэлхэйн олон оронуудта болоһон митингүүдтэ, демонстрацинуудта хаһаадагшад Рейганэй шидхэбэрние эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Финляндиин нинслэл Хельсинкидэ болоһон демонстрацида хабаадагшад.

ЮПИ—ТАСС-ай телефото.

Эсэргүүсэлгын худэлөөнэй уг зорилгонуудта үнэн

ПАРИЖ. Эсэргүүсэлгын худэлөөндэ хабаадаад, 1944 оной августда гитлеровецүүдээр тамалагдан алагдаһан, 35 залуу французай намятнигай дэргэдэ сэрэгэй, партизануудай тугууд тонгойлгогдон нэнгүүлэгдээ. Фашизмда эсэргүү, Эхэ ороноо сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэлдэ ами наһаяа зорюулһан баатар габьятадай — коммунистнуудай, социалистнуудай, католигуудай дурасхаалай заншалта ёһолол эндэ. Булонско ой соо болобо. Эсэргүүсэлгын худэлөөндэ хабаадагшад, гитлеровскэ концлагерьнуудта хаагдан тамалагшад, патриотууд ами наһаяа алдагшадай дурасхаалые хүндэлэн тэмдэглэхээ ерэһэн байна.

Митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд Эсэргүүсэлгын худэлөөнэй уг зорилгонуудта үнэн байдагаа тусхайлан тэмдэглээд, гитлеровскэ сэрэгэй бүхы гэмтэдые, тэдэнэй француз туһамаршадые хэһээхэ эрилтэ табиба.

Парижай сүлөөлэгдэһөөр 37 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэр Булонско ой доторхи ёһолоолоор нэгэдээ.

Парижай сүлөөлэгдэһэн ойн һайндэр энэ жэлдэ амгалан тайбан байдалай, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө США-да нейтронно зэбсэг бүтээлгые буруушаһан тэмсэлэй уряа доро үнгэржэ байна, — гэжэ Франциин олонитын мэдээжэ ажал ябуулагша, Эсэргүүсэлгын худэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан Альбер Узульяс ТАСС-ай корреспондентда интервью үгэхэдөө мэдүүлээ. Арадуудай амгалан тайбан, аюулгүй байдал аршалан хамгаалхаһаа, дайнай уршагта ушаралуудые дабтаха ябадал тохёолдуулхагүйнөө үлүү шухала зорилго мүнөө байхагүй гэбэ.

ШУЛУУН ЗЭБСЭГТЭ ҮЕ ХУДАР АЯНШАЛГА

Находко хотоһоо холо...ой гайхалтай музей бии юм. Тэрэнэй залнуудта орохын тула түрүүшээр...ой эдэ гараад, һүүлэрнь үйтан нүхөөр ехэ...ой агы нүхэ руу орохо хэрэгтэй.

Хэдэн жэлэй саада тээ...ой хизаар ороноо шэнжэлгшэд Е. Лещок В. Шабунин хоёр урда Примориин үргэлжэ хабсагайнууд соohоо тэрэнние...ой олоһон юм. Тэндэ мамонтын, эртын эртэ сагай би...ой онуудай, арсалангай бо...ой лон шулуун зэбсэгтэ үе...ой сагай бусадшье ангуудай, тэрэ тоодо мүнөө болотор...ой наукада мэдэгдээгүй бай...ой һан ангуудай яһан олдо...ой лон байгаа. Энэ агы нү...ой лые сэбэрлэхын тула хү...ой нүүд хэдэн һара соо хү...ой дэлһэн байха.

Музейн түрүүшын залда түүдэгэй һүлэмхи гэрэл агы нүхые арай шамай гэрэлтүүлнэ. Кроманьонец гэжэ амитан бүхы бүлөөрөө эндэ түбхинэнхэй. Уйтан хабшалаар саашаа ороходо, мантан томо эреэн гүрөөһэн һүрэхэеэ байһандал бэеэ бэлдээд байна. **Бусадшье арьяатадай һонирхолтой экспонадууд эндэ бии.**

Академик А. Окладниковай зүбшэлөөр нэгдэһэн музей ороной бүхы заха булангуудһаа ерэһэн аяншалагшадта һайшаагдадаг юм. Тэрэ үргэдхэгдэжэ байнхай. Залнуудай нэгэндэ мамонт

ЗОРИГ БАДАРУУЛАН

Түнхэн нютагай харгынуудаар сэнхир-хүхэ автобусой үглөө бүхэндэ шахуу гүйлгэн ябахыень харахат. Энэмнай районой соёлой байшангай агитбригадын хид холын үбнэшэдэтэ, зуһаландаа байһан малшадта аялга һайхан дуугаа, уян гоё хатарнуудаа, шог зугаагаа бэлэлэхэрэ яаража ябана гээшэ. Эгээн түрүүн концерт наада хүтэлбэрилэгшэ, залуу поэтесса Елена Цыбикжапова харагшадые амаршалһан уран үгээ ханхинаса уншадаг. Удаань Ц. Хоборковой «Амаршалгын дуу» соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Ольга Ганжеева хонгёо һайханаар гүйсэдхэдэг заншалтай. Удаань Люба Романова Гэлэгма Таринова хоёр гаража, уян нугархайгаар хатар наадажа, харагшадые бүри урмашуулдаг.

Софья Банчиковагай урдажа байһан уһан мэтээр гараһан ирагуу һайхан аялга нуга сабшалан дээгүүр эздэлнэ. Тиихэдэ Ольга Ганжеевагай дуулаһан В. Пантаевай «Зугаалая» гэһэн шог дуун сугларагшадые хододоо хүхеэдэг. Соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд Александр Ильин Леонид Чагдуров хоёр гитара дээрэ буряад баород дуунуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэнэ.

Концерт наадакай түгэсхэлдэ Елена Цыбикжапова агитбригадын зүгһөө малшадта, үбнэшэдтэ хандажа, ажалдань, ажабайдалдань амжалта, һайн һайхание хүсэнэ. «Дахин мандаа ерэжэ байгыт!» — гэһэн уряал харагшадай зүгһөө хододоо харюудань хэлэдэдэг гээшэ.

...Сэнхир-хүхэ автобус эдэ үдэрнүүдтэ Түнхэн нютагай холо, ойрын харгынуудаар үдэшэ, үглөөгүй гүйлгэһөөр.

Түнхэнэй район. **В. РОМАНОВ.**

ДУУНАЙ ШЭНЭ НОМ

Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной ба республиканска хоровой булгэмэй байгша оной апрель һара соо үнгэргэһэн нэгэдэмэл пленум дээрэ дуунуудые хэблэхэ тухай зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй.

Композитор Анатолий Андреевэй дуунууд болон романснуул Буряад ороной-мнай алишье нютагуудта мэдээжэ болонхой. Буряадай номой хэблэл композиторай түрүүшын согсолборие һаяхан барлан гаргаба. Авторай найруулһан буряад болонород дуунуут, романснууд, баллада—хамтадаа хорин зургаан зохёол согсолборидо оруулагдаба. К. Ильинэй «Би—коммунистб», Д. Жалсараевай «Түрэл дайда тухайгаа», Н. Дамдиновай «Алтан дэлхэйн жама ёһоор», Г. Чимитовэй «Инаг дураяа гамнаарай», Л. Тапхаевай «Түнхэн» гэхэ мэтэ, дуунуул ном соо бии. Уран зураашаа Чингис Шенхоров согсолбориин дабхар гадарые шэмэглэн зураһан байна.

В. НАМСАРАЕВ,
Буряадай номой хэблэлэй редактор.

«КОЛОСОГОЙ» ЗАМУУД

Захааминай районой Михайловкын соёлой байшангай «Колосок» гэжэ агитбригада хүдөөгэй ажалшадые, үбнэшэдые таһалгаряагүйгөөр хангана. Агитбригадын бүридэлдэ ехэнхидээ һурагшадородог. Соёлой байшангай директор З. Корнакова нинтын малай тэжээл бэлэдхэлэй үедэ коллективээ шадамараар хүтэлбэрилнэ.

Михайловкын, Харацайн совхозуудай үбнэшэдэй звенонуудта, «Колосок» агитбригада концерт харуулаа юм. Мүн эндэ һонирхолтой лекциннүүд уншагдаһан байна. Түс агитбригадын коллективые соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Анна Петровна Реутова даажа ябая юм.

В. ХАЛЗАНОВ.

КИНОГОЙ ҺАЙНДЭРТЭ

Улаан-Удын «Дружба» кинотеатрай коллектив совет киногой һайндэрые һонирхолтой хэмжээ ябуулгануудаар угтаба. Хүгжэмтэ ба шог зугаатай фильмүүдэй долоон хоногой харалга эхилэнхэй юм. «Мимино», «100% нейлон», «Полосатый рейс», «Баламут» гэхэ мэтэ совет хүгжэм зугаата фильмүүд харагшадай анхаралда дурадхагдана.

Совет киногой заншаята болоһон һайндэртэ зорюулагдажа, «Ленфильм» киностудиин «Трижды о любви» гэһэн кинопанорама үнгэрөө юм. «Дружба» кинотеатрай ниитын советдэй гэшүүд Ж. Цыденов, В. Дугарова гэгшэд совет киногой түүхэтэй харагшадые танилсуулаа.

«Амар сайн, һургуули» гэһэн уряа доро эхилһэн кинофестиваль һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдана. «Нэгэдэхи класста һурадаг байгаа», «Миниий түрүүшын хани нүхэр», «Хара тахяа гү, али газар доро амидарагшад» гэһэн фильмүүд энэ фестивалиин үедэ харуулагдаха.

Л. РУДЧЕНКО.

Репортаж

СЭСЭГҮҮДЫЕ СЭГНЭХЭ СЭДЬХЭЛТЭЙ ҺАА

«Хэрбээ ши наһан соогоо сэсэгүүдые ургуулаа һаа, дэмы ажаһуугаагүйшни элитэ гээшэ».

(А. М. Горькийн хүбүүндээ бэшэһэн бэшэг соохоо).

Агууехэ уран зохёолшо нигэжэ бэшэхэдээ, арюун сэбэр һэшхэлтэй, үнэн сэхэ хэрэгэй түлөө тэмсэдэг хүн гоё һайханда дуратай, нимгэн сэдьхэлтэй байдаг гэжэ хэлэхээ һанаа ёһотой. Сэсэгүүдые ургуулха гэгшые горитой, дэмбэрэлтэй хэрэг гэжэ тоолоһониинь баһал зүйтэй.

Алаг зреэн нюдэер эмнинэн анютины глазки, шад улаан үнгөөр бадарһан гладиолус, циния сэсэгүүдтэ абаһаар лэ анхарбабди. Тэд саана сагаан, сэл хүхэ үнгэтэй львиный зев хумиид гэһэн жэжэхэн дэльбэнүүдээрээ гэтээд һууна. Эртэ урдын сагта Грецидэ хүн зондо шунахайран ородог арсалан байһан гэхэ. Абарга энэ арьяатаниие диляжэ, арад зониие гай аюулһаа абарһан гладиаторта барюулагдаһан сэсэгүүд нигэжэ нэрлэгдэнэн гэжэ түүхэ домоглодог. Астра сэсэг одон гэжэ тайлбарилтай юм байна. Хори-гушан янзын астра илгаруулагдадаг. Эгээл үзэмжэтэй сортнуудынь «Принцесса Анна», «Юбилейная белая», «Мценский рубин» гэдэгүүд болоно. Нэгэ харахада, адлирхуушье һаа, түхэл янзаараа ондо ондоо ургамалые мэргэжэлтэн лэ тон һайнаар мэдэдэг. Иимэ маргэжэлтэдэй нэгэн эдир натуралистнуудай станциин методист Г. Н. Гладких болоно. Тэрэ нэгэ ба олон жэлэй сэсэгүүдэй сагай уларилда дадажа ургадаг тухайнь, үрэйнэйнь шанар, биологическа онсо шэнжэнүүд тухай үдэрее дүүрэн хөөрэхөөршье бэлэн хэбэртэй. Өөрынгөө даажа абаһан уялгада шуналтай, даамай оролдосотой хүн хадаа һонюушархаһан лэ асуудал бүхэндэш ёхэл дуратайгаар, дэлгэрэнгы харюу үгэнэ бшуу.

— Үбэлдөөшье манай станцида ороо һаа, зун нажарай шэнжэнүүдые обёорхот. Залаата ургамал, элдэб борбоосгой барижа үзэхэдэ, хуурайшаг, хэмэл мэтэ дэлбэтэй «бессмертники» гэдэгүүд ажамидаралайнгра үнгэ зүһые алдаагүй зандаа хатаагданхай байдаг, — гэжэ Галина Николаевна уриханаар миһэрэн хөөрэнэ.

Энэ үедэ: «Булта газаашаа гараяа! Выставкэ нээлгэн эхилхэнь!» гэһэн соносхол зэдэлшэбэ. Хаана, ямар үйлэ ушарай боложо байные тайлбарилая: ажалшадай амардаг ба сэнгэдэг Улаан-Удын паркда сэсэгүүдэй заншалта һаһандэр болохонь гээшэ. Эндэ 22 һургуулиин юннадуудай станциин, Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшангай ургамал ногоондо дуратайшуул зунай үедэ бөөмэйлэн харууһалһан сэсэгүүдээ олоной анхаралда табиба бшуу. Хотын арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор Л. Я. Андреева амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, энэ выставкэмнай Бүхэсоюзна пионерскэ организациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ба Тимуровска хүдэлөөнэй эхилһээр 40 жэлэй ойнуудта зорюулагданхай гэжэ тэмдэглээ. Хотын 13 дахи һургуулиин һурагшад Елена Спиридонова улаан лентэ хайшалжа, бултаниие зал уруу уриба.

«Манай саадта, гэртэ һалбардаг, заримдаа ухаан бодолдомнай үнгэтэ үзэгдэлаар ородог үзэмжэтэ һайхан сэсэгүүдээ үлүү гоё юумэн дэлхэй дээрэ үгы даа» гэжэ Шэн о'Кейси гэгшын хэлэһэн үгэнүүд аржыса бэшэгдэнхэй харагдана.

Эндэ табигдаһан сэсэгүүд юрэл таараха таарахаараа бүридхэгдөө гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, нэгэ сэсэг нүгөөдэтэй гү, али хэдэн сэсэгтэй нэгэдүүлэгдэхэдээ, ямар нэгэн һанал бодол элирхэйлһэн композици болгогдоно бшуу. Баглаа бүхэн өөрын удхатай. «Тимур ба тэрэнэй команда» гэжэ нэрлэгдэһэн баглаа соо ялагар дэльбэтэйнь Тимур, ондоо үнгэтэй набтаршаг сэсэгүүдынь эдир пионерэй үнэн нүхэдынь мүн. «Африкын хатар» гэһэн гаршагтай композицида хадхууртайхан кактусууд оролсоно. Хуу бултадаа жэгтэй хэлбэри түхэлтэйнүүд. Боошхо мэтэ түхэреэн аад, гонзогоршог нэгэ кактус бардам бүдүүзгэй янза үзүүлһэн мэтээр харагдана. Тэрэниие ягаа-улаан, шара сэсэгүүд хүбөөлэн хүреэлэнхэй. Хажуудахи гаршаг дээрэнь: «Нейтронно бомбодо—үгы!» гэжэ бэшэгдэнхэй. Бодомжотойхон лэ, бэрхэнүүд лэ даа үхибүүд!

Эб найрамдалай, арадуудай хоорондын хани барисаанай болон дайгаар жүрөөдэнэн политикада эсэргүүсэлгын темые харуулхын тула нилээд оролдогдоо байна гээд тэмдэглэлтэй. «Пионернүүдэй түүдэг», «Пионер-геройнуудта», «Эдир ленинецүүдтэ — түрэһэн үдэрөөрнь», «Алдар Солын добуун» гэһэн баглаануудмүнөөдэрэй шухала ушарнуудта зорюулагданхай юм. Уянгата мэдэрэл түрүүлһэн «Гансахан далбага сагаараи харагдана». «Ородой поли» гэһэн баглаануудта эрхим сэгнэлтэнүүдые үгэмөөр. Ногоон набша намаа дээрэ табигдаһан аяр шарахан василёк һөөл хөөрхэн. Энэ Дюймовочка гээшэ. Улеэхэдэл агаарта иимдэшэхэ шэнги.

Үсөөн сагта нюдыемнай хужарлуулдаг үзэгдэлые һайхашаяха үедөө 46-дахи, 52-дохи һургуулинуудай биолог-багшанар В. И. Буторина, Н. Д. Трескина, пионернүүдэй байшангай дэргэдэхи кружогые хүтэлбэрилэгшэ Л. Н. Павлова гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, эдиршүүлые байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлхэ тушаа бодолнуудтань анхараа һэмди. Жэшээлхэдэ, 52-дохи һургуулида байгаали хамгаалгын бүлгэмэй 600 гэшүүн тоологдоно. Эндэ биологиин долоон хоног, «Байгалда ажамидарагшад» гэһэн лекци, «Ламитад» гэһэн конференци, орнитолог Г. В. Кемтэй уулзалга, кинофильмнүүдэй харалга ба бусадшье хэмжээ ябуулганууд үнгөрөөдэһэн байна.

— Нэгэ иимэ юумэ олоной һаа, олоной хүсэлые эндэ хэ хаб. Жэлдээ нэгэ удаа таакэ үнгэргөөд хизаарлагүй, харин саг үргэлжэ, жилдүрбэн сагта иимэ һайнаа эмхидхээ һаа, һайн бэлдэ Орой намар хатаагдаһан шэ намаа, борбоосгой, дөө таһалга соо ургадаг тус, герань, эртын хабар, гвоздика, дельфиниум бадасадшье олон сэсэгүүдэй таакэ үнгэргэжэ, энэ хүдэрэ таһалдуулаагүй һаа, байгаа, — гэжэ юннадуудай станциин директор М. К. Кебунина хөөрэлдөөндэ орооно бо.

Зүйтэйл даа. Сэсэг ургалагшадай тоо нилээд олон хо. үхибүүдые ургамал харуулналжа һургаха хүдэлөө ургашатай ябуулгадаха. Олон һургуулинууд өөрынгөө теплицэтэй ха юм. Үнэн, хотын кинотеатрнуудта соёлой байшангуудта темуческа выставкэнүүдые эмхилэхэбэл, хэды олон зон хараа сэсэгүүд тухай бодото мэдэрэлтэй болохо һэм? Гэр гэртээ тарижа эхилхэ һэн аабза. Тэрэ бодомжолжо үзэмөөр всё гэжэ һанагдана. Сэсэгүүдэй сэгнэдэг хүнүүд жэл бүрэ олошордог лэ!

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ямаршье гоёб даа...

М. СУТУРИНАЙ фото.

ЕХЭ НААДАНАЙ УРДА ТЭЭ

Монреалиин «Форум» гэжэ спортын зал соо байгша оной сентябриин нэгэнһээ 13 болотор хоккейгээр «Канадын кубогта» хүртэхын түлөө ураскоорондын мүрысөөн болохонь. Эндэ Канадын, США-гай, СССР-эй, Чехословакиин, Швециин, Финляндиин суглуулагдамал командануудай хабаадаха. Мүнөө эдэнэр һуралсал-һорилго гаража эхилбэ.

Канадын суглуулагдамал командын ахалагша тренер Скотти Боумендэ ехэ мүрысөөнэй эхилтэр эрхимэй эрхим гэгдэһэн 35 хоккеистын дундаһаа 23-ыень шэлэн абаха орёо зорилго даалгагданхай. Командын ахалагша тренер суглуулагдамал командадаа заал һаа нэгэ янзаар нгадаха гурим заана бэшэ, харин эндэб наһанай хоккеистнүүдэй урда мүльһэн дээрэ хурдан, солбон байха тухай эрилтэ табина. Тиихэдэ эдэнэр ураскоорондын уулзалга үнгэргэхэ талаар бусад командануудтаа орходоо дүршэл багатай юм. Энэзнһэ гадна Боумен өөрынгөө клубуудта хоёр хоёрооро, гурба гурбаараа наадажа һураһан спортсменүүдые заал һаа тухэреэн аад, гонзогоршог нэгэ кактус бардам бүдүүзгэй янза үзүүлһэн мэтээр харагдана. Тэрэниие ягаа-улаан, шара сэсэгүүд хүбөөлэн хүреэлэнхэй. Хажуудахи гаршаг дээрэнь: «Нейтронно бомбодо—үгы!» гэжэ бэшэгдэнхэй. Бодомжотойхон лэ, бэрхэнүүд лэ даа үхибүүд!

Эб найрамдалай, арадуудай хоорондын хани барисаанай болон дайгаар жүрөөдэнэн политикада эсэргүүсэлгын темые харуулхын тула нилээд оролдогдоо байна гээд тэмдэглэлтэй. «Пионернүүдэй түүдэг», «Пионер-геройнуудта», «Эдир ленинецүүдтэ — түрэһэн үдэрөөрнь», «Алдар Солын добуун» гэһэн баглаануудмүнөөдэрэй шухала ушарнуудта зорюулагданхай юм. Уянгата мэдэрэл түрүүлһэн «Гансахан далбага сагаараи харагдана». «Ородой поли» гэһэн баглаануудта эрхим сэгнэлтэнүүдые үгэмөөр. Ногоон набша намаа дээрэ табигдаһан аяр шарахан василёк һөөл хөөрхэн. Энэ Дюймовочка гээшэ. Улеэхэдэл агаарта иимдэшэхэ шэнги.

Үсөөн сагта нюдыемнай хужарлуулдаг үзэгдэлые һайхашаяха үедөө 46-дахи, 52-дохи һургуулинуудай биолог-багшанар В. И. Буторина, Н. Д. Трескина, пионернүүдэй байшангай дэргэдэхи кружогые хүтэлбэрилэгшэ Л. Н. Павлова гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, эдиршүүлые байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлхэ тушаа бодолнуудтань анхараа һэмди. Жэшээлхэдэ, 52-дохи һургуулида байгаали хамгаалгын бүлгэмэй 600 гэшүүн тоологдоно. Эндэ биологиин долоон хоног, «Байгалда ажамидарагшад» гэһэн лекци, «Ламитад» гэһэн конференци, орнитолог Г. В. Кемтэй уулзалга, кинофильмнүүдэй харалга ба бусадшье хэмжээ ябуулганууд үнгөрөөдэһэн байна.

— Нэгэ иимэ юумэ олоной һаа, олоной хүсэлые эндэ хэ хаб. Жэлдээ нэгэ удаа таакэ үнгэргөөд хизаарлагүй, харин саг үргэлжэ, жилдүрбэн сагта иимэ һайнаа эмхидхээ һаа, һайн бэлдэ Орой намар хатаагдаһан шэ намаа, борбоосгой, дөө таһалга соо ургадаг тус, герань, эртын хабар, гвоздика, дельфиниум бадасадшье олон сэсэгүүдэй таакэ үнгэргэжэ, энэ хүдэрэ таһалдуулаагүй һаа, байгаа, — гэжэ юннадуудай станциин директор М. К. Кебунина хөөрэлдөөндэ орооно бо.

Зүйтэйл даа. Сэсэг ургалагшадай тоо нилээд олон хо. үхибүүдые ургамал харуулналжа һургаха хүдэлөө ургашатай ябуулгадаха. Олон һургуулинууд өөрынгөө теплицэтэй ха юм. Үнэн, хотын кинотеатрнуудта соёлой байшангуудта темуческа выставкэнүүдые эмхилэхэбэл, хэды олон зон хараа сэсэгүүд тухай бодото мэдэрэлтэй болохо һэм? Гэр гэртээ тарижа эхилхэ һэн аабза. Тэрэ бодомжолжо үзэмөөр всё гэжэ һанагдана. Сэсэгүүдэй сэгнэдэг хүнүүд жэл бүрэ олошордог лэ!

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ямаршье гоёб даа...

М. СУТУРИНАЙ фото.

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

АМЖАЛТААРАА УРМАШАНА

Офицер В. В. Артемов олон үгэгүйгөөр хэлэбэ:

— Манай подразделенидэ һуралсалдаа эрхимлэгшэд, мэргэн буудагшад олон. Магтаалда хүртэмөөр хүнүүд бии. Жэшээлхэдэ, комсомолец Петр Кожевниковые дурдамаар. Һая тэрэ мэргэн буудалгаар һуралсалай үедэ буудаһаа шалгараа. Хяагтын районой Кираанай - Адагта ажаһуудаг гэрэхиндэнь амаршалга эльгээгээ һэмди.

Нээрээшье, Петр Кожевников тон богонихон сагта автомат, пулемёт болон гранатомедоор буудажа, бронетранспортер жолоодожо һураһан байха юм.

Энэ оролдолго шадабаринь хаанаһаа эхитэйб гэбэл, сэрэгшэн багаһаа ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлэгдэһэн байна. Бүлэг хүбүүдэй сэрэгэй албанда мордоходонь, худөөгэй клубта хүн зон олоор сугларааһэн. Ажалай ба дайнай ветерануудтай, үйлэдбэриин түрүүшүүл үреэлэй үгэнүүдые хэлээ, армиин албанда татагдаһан ушараарнь амаршалаа бэлэй. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэхэ гэһэн аха нүхэдэйнгөө гол захяае залуушуул сэдьхэлдээ бүхөөр хадуужа абаа.

Албанда мордогшодой зүгһөө үгэ хэлэхэдээ, Петр Кожевников нютагаархинаа иигэжэ найдуулһан юм:

— Захяаетнай, зүбшэл заабариетнай хэзээдэшье дүүргэхэбди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай баатарнуудай ажабайдалһаа үльгэр жэшээ абахабди.

Уданшьегүй бусад залуу нүхэдтээ суг Кожевников сэрэгэй тангариг үгөө һэн. Эгээл энэ үедэнь нюдэнэйнь урдуур түрэл һайхан хизаарайнь ой модон, тала нуга харагдахадал гэжэ байгаа бэлэй. Эхэ орондоо дурлал сэдьхэлдэнь шэнэ хүсэтэйгөөр һэргэн бадаржа: «Эрхимээр албаяа хэхэб»,—гэһэн бодол толгойдонь элихэнэзр мүндэлөө һэн.

Түрүүшын үеэр тухашараадшье абаа даа. Сэрэгэй техникэ шудалха гээшэ амар хэрэг бэшэ. Тезд оролдолго тэсэбэритэй хүн һанаһанаа бүтээжэл һаладаг гээшэ. Жагсаалда ябажа һураха, бэе махабадаа бүхэжүүлхэ, политическэ талаар бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэ гэһэн шанга эрилтэ табигдана ха юм. Эрхим сэгнэлтэнүүдые абаха гэһэн гол хүсэлөө бэелүүлхэ сагынь үдэр үнгэрхэ бүри дүтэлжэл байгаа.

Сэрэгшэндэ бэшэгүүд хэрэгтэй. Түрэл гаралайнгаа, танилнуудайнгаа амаршалгын дулаан бэшэг эльгээгээгүй һаань, сэдьхэлдэнь нилээд лэ хүндэхэн байха бшуу. Петр һая эсэгынгээ —Михаил Захаровичай эльгээһэн амаршалгые уншаа. Гэрэйнь хажууда һалбардаг үрэ жэмэстэ саадай, тала нугын сэсэгүүдэй хангал анхилхадал гээ бэлэй. «Хүбүүмни, хүшэр байна гү даа?»—гэжэ эсэгэнь һурана. Хүшэр байнгүй яахаб тезд! Гэбэшье Пётр энэзн тухай нэгэшье үгэ бэшэхэгүй. Эрэ хүн ха юм. Эсэгэдээ бэрхэшээлнүүдээ саг үргэлжэ тоолохо болоо һаань, албан хэрэгынь ута унжагай, һонигүй шэнгээр һанагдаха бшуу.

Мүнөөдэр үглөөгүүр дохёо үгтэжэ, мотострелогууд саг дары буудалгын газарта хүрөөд байгаа һэн. Набтархан гүбээнүүдые багжагар томо нарһад шэмэглэнэ. «Байлдаанда!» гэһэн захиралта эздэлжэ, комсомолец Кожевников нүхэдтээ хамта уридшалан малтагдажа бэлдэгдэһэн тарниндэ орошобо.

Сагаалсань хаанаб тезд? А, байзалши. поли дээрэ «дайсанай» танкые тэмдэглэгдэһэн нэгэ тэбхэр хара юумэн бии болобо.

— Буудагты!—гэжэ офицерэй захиралта үгэхэдэнь, Петр нэгэ хэды мэргэлһэнэйнгээ удаа буудажархиба. Сэрэгшэн хоёрдохёо буудахадаа, баһал сагаалсаяа жэншэдүй онобо.

А. ГОРЯЧИЙ,
запасай полковник.

ҺЭРГЭЭХЭ ТОН ШУХАЛА

Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын физкультура, спортын хүдэлмэриин талаар байгуулагдаһан советдэй эрэблөөн дээрэ авиационно заводой, мяха-консервын комбинадай больницануудай ахамад врачнар А. Д. Шапоренко, В. Д. Воронцов гэгшэд тоособо.

Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай профсоюзай комитедэй физкультурна секторэй хүдэлмэрие С. А. Султимов хүтэлбэрилдэг юм. Комбинадай хүдэлмэришэд медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй обкомой үбэлэй спартакиадада саналаар мүрысөхэдөө түрүү һуурриннуудай нэгые эзэлээ бэлэй. Мүн февраль һарада Дээдэ-Онгостой шадар ГТО-гой комплексын нормо тушаалгаар үнгэргэгдэнэн мүрысөөндэ дүшэн хүн хабаадажа, ГТО-гой значёгуудтай болоһон байгаа. Комбинадай больницын врачнар хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг тосхоной ажалшадай дунда хирэ-хирэ болоод лэ элдэб олон лекци, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байна. Гэхэтэй хамта больницын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө физкультура, спортын хүдэлмэридэ үсөөнөөр хабаадана гэжэ соведэй гэшүүд шүүмжэлбэ. Жэшээнь, больницын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ГТО-гой нормо тушааха гэһэн захиралта үгы, тэрэниие тушаан абаха комисси байгуулагдаагүй. Тиихэдэ эдэнэрэй дунда физкультурын хүдэлмэри харуулһан ойлгууламжын хэмжээ ябуулга тухай нэгэшье плакат, лозунг үгы. Мүн хүн зоной дунда ябуулагдадаг физкультура, спортын хүдэлмэрээр харюусажа баймаар этигэмжэтэ түлөөлэгшын комсомолшуудай дундаһаа томилогдоогүй байһаниие халагламаар.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой олон тоото хүдэлмэришэдэй дунда спортын хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэглэдэг спортивна хэрэгэлнүүд муудажа, хэрэгһээ гаранхай. Больницын ахамад врач А. Д. Шапоренко хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө дунда спортын хүдэлмэри һэргээхэ, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ һаналаа огто табигдаггүй байһаниинь эндэ элирбэ. Больницын профсоюзай, комсомолой организацинуудай коллективэйнгээ, илангаяа залуушуулай дунда спортын хүдэлмэри һэргээн ябуулха хэрэгые өөрөө бүтэшэхөөр һанана хэбэртэй. Мүнөө эндэ тоологдогор 376 хүдэлмэрилэгшэдэй хоёр зуу гараниинь комсомолшууд, залуушуул юм. Эдэнэрые хэн хүтэлбэрилхэ, ударидаха ёһотой гээшэб гэһэн асуудал советдэй гэшүүдтэ зүб табигдаа.

В. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ ТҮРҮҮ ҺУУРИДА

Δ Хабаровск. Эндэ хүнгэн атлетикээр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуурри эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Мүрысөөндэ Россин Федерациин область, хизаарнуудай, автономито республиканууудай 12 суглуулагдамал команда хабаадаһан байгаа. Манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүн Евгения Ситникова 1500 метрэй зайда илажа гараба.

Манай корр.

КАНАДА НИИДЭБЭ

Дэлхэйн болон Европын чемпионууд — СССР-эй суглуулагдамал командын хоккеистнүүд «Канадын кубогта» хүртэхын түлөө наадануудта хабаадахаяа Хойто-Америкэ мордобо.

— Сентябриин 1-һээ 13 болотор болохо мүрысөөндэ хабаадаха 24 хоккеистые шэлэн абанхайби,—гэжэ СССР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер В. Тихонов ТАСС-ай корреспондентдэ мэдэгдэгэ. — Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Москвагай ЦСКА, «Спартак», «Динамо», Горькийн «Торпедо» командануудһаа абтаһан спортсменүүд болоно. Вратарьнуут: Третьяк, Мышкин, запаста Тыжных (мүнөөдөө Москвадаа үлэхэ); хамгаалагшад: Касатонов—Фетисов, Васильев—Гимаев, Билялетдинов—Первухин, Бабинов—Зубков; добтологшод: Макаров—Ларионов—Крутов, Шалимов—Шепелев—Капустин, Мальцев—Голиков — Дроздецкий, Хомутов — Жлуктов—Скворцов гэгшэдһэ команда бүридэнхэй. Тиихэдэ добтологшо Светлов запаста байха! Августын 29 нэй үдэр бидэнэр Эдмонтон хотодо Канадын суглуулагдамал командатай һорилгын мүрысөө үнгэргэхэбди. Тэрэнэй удаа «Канадын кубогта» хүртэхын түлөө эхилхэ нааданда хабаадаха байнабди.

Эхилхээ байгаа ураскоорондын энэ мүрысөөндэ түби дэлхэйн эрхимэй эрхим хоккеистнүүд хабаадахань. Эндэ амжалта түйлахын тула бидэнэр бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ болоноби. Тиихэдэ «Канадын кубогта» хүртэхын түлөө үнгэргэдэхэ энэ нааданууд манай ороной суглуулагдамал командадаа ерэхэ жэлэй апрель һарада Финляндида болохо дэлхэйн, Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдэй урда тээхи ёһотой шалгалта, бэлэдхэл боложо үгэхэнь дамжаггүй.

СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдэй арбан юһэниинь Швециде болоһон дэлхэйн, Европын чемпионат дээрэ алтан медальнуудта хүртэһэн юм. Табан жэлэй урда тээ «Канадын кубогта» хүртэхын түлөө түрүүшынхээ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо, Третьяк, Васильев, Билялетдинов, Бабинов, Капустин, Мальцев, Шалимов, Жлуктов, Скворцов гэгшэд хабаадаһан байна.

Сентябриин 11-дэ хахад финалай наадан Монреаль, Квебек-Сити хотонуудта, түгэсхэлэй уулзалга сентябриин 13-да Монреальда үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа.

(ТАСС).

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай августын 22-то үнгэргэгдэһэн 34-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 452.764 билет ороо.

Зургаан номер таагшад—10.000 түхэриг, табан номер (30 карточка) тааһан хүнүүд—905 түхэриг; дүрбэн номер (1335 карточка) таагшад—30 түхэриг, гурбан номер (20101 карточка) тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 2.175682 билет ороо.

Табан номер (20 карточка) таагшад—6.560 түхэриг, дүрбэн номер (2032 карточка) тааһан хүнүүд—103 түхэриг, гурбан номер (62440 карточка) таагшад 5 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 34-дэхи тиражай шүүбэринүүд сентябриин 2-һоо октябриин 2 болотор үлэгдэхэ.

(ТАСС).

ТУҺАТАЙ ҮЕШЭЙ

ҮГЭРСЭ ДАБҺАЛХА ТУХАЙ

Үгэрсэ модон боошхо соо (50—100 литрэй) гү, али шэл амһарта соо дабһалхада болохо. Тиихэдэ хайша хэрэгээр бэлдэгдэнэн, хүсэд сэбэр болгогдоогүй амһарта соо үгэрсэ түргэн гутадаг гэжэ мэдэхэ шухала. Боошхые уридшалан жэбхэндээхэ хэрэгтэй. Харин шэб шэнэ һаань, үныень һэлгэжэ байгаад, хоёр-гурбан долоон хоногто уһан соо байлгаха хэрэгтэй. Тэрэнэй һүүлээр кальцинированнэ содотой бусалма халуун (ведро уһанда 50—60 грамм содо) уһа хэжэ, 15—20 минута байлгаха. Удаань хүйтэн уһаар зайлаха хэрэгтэй. Үгэрсэнүүдээ хыхынгээ урда тээ боошхоёо халуун уһаар дахин зайлаха шухала. Боошхынгоо досоохине чесногоор аршабал, бүри һайн.

Шэл амһарта (3—10 литрэй) халуун уһаар һайса угаагаад, чайник соо бусалжа байһан уһанай ӯурал дээрэ амһараарнь уруунь 30 минута бариха хэрэгтэй.

Гансал сэбэр, һайн үгэрсэнүүдые дабһалха шухала. Һайнаар угаагаад, уһыень һабхаруулаад, укроп, чеснок, хренэй үндэһэ, набша намаа гэхэ мэтэнүүдтэй холёод, амһарта соо хэгты.

Эдэ бүгэдэ дабһалһан үгэрсэдэтнай хоншуу һайхан амта оруулхаһаа гадна, витаминуудаар, илангаяа «С» витаминаар хангаха Боошходо хэхэнээ урид үгэрсэеэ бусалма халуун уһан соо 2—3 секунда соо барлад, удаань хүйтэн уһа руу гансата хэхые дурадхагдана. Тиихэдэ үгэрсэ ногоон үнгеэ алдахагүйһөө гадна, түргэн дабһалгадаг байна.

50 килограмм дабһалһан үгэрсэтэй болохо гээ һаа, 53 килограмм үгэрсэ абаха хэрэгтэй. Тэрээндэтнай 1,5—2 килограмм набша намаа, 150—200 грамм чеснок, 50 грамм перец ороо.

Хэды шэнээн дабһан ороохоб гэхэдэ: томо үгэрсэтэй 91—92 литр уһанда 8—9 килограмм, дундуур зэргын һаань — 7—8, жэжэ һаань —6—7 килограмм дабһан хэрэгтэй болохо.

Дабһалһан үгэрсэеэ бусалгагдаһан марляар гү, али бүдөөр хушаад, хүндэ юумээр дараха хэрэгтэй.

Боошхоёо нэгэ—хоёр удэр гэртэ байлгаад, погреб гү, али подвал руу гаргаха шухала.

БАГА ДАБҺАТАЙ ҮГЭРСЭ

Хоёр үзүүрыень отолһон үгэрсэнүүдые амта оруулдаг юумэтээ холёод, дабһатай бүлеэхэн уһан соо (хоёр стакан уһанда столово нэгэ халбага дабһа) хушагдатарнь хэхэ. 3—4 хоноходо, үгэрсэтнай бэлэн болонхой байха.

ДАБҺАЛҺАН ПОМИДОР

Ямаршье помидор: томо, жэжэшье, улаан, ногоошье, зүгөөр лэ бүтэн, тэнэрээгүй помидор дабһалжа болохо юм. Улаан томадууд нялдайдаг, тиимэнээ гүйхэн амһарта хэрэглэнэн дээрэ. Ногоон гү, али хүрибтэр помидор дабһалхада, 100 литр уһанда 7—8 килограмм, улаа, ягаан помидорто — 10 килограмм дабһан ородог. Дабһатай уһаяа сэбэр марлаар шүүхэеэ бү мартагты.

Угаагдаһан помидор амһарта соо хэжэ, хоншуу үнэр, амта оруулдаг зүйлнүүдые нэмэхэдэ болохо.

Хоолойтой шэл амһарта соо дабһалбал, 10—15 удэр соо хабхалангүй байгаарайгты. Удаань түмэр хабхагаар хабхалаад, хүйтэн газарта табихат.

СЭНХИР